ЗВЯЗДА

11 верасня 1996 г. серада, № 224 (23027)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1000 рублёў

РОЗГАЛАС

Дзелавы візіт Прэзідэнта ў Маскву

7 верасня адбыўся кароткатэрміновы дзелавы візіт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі ў Маскву. Кіраўнік дзяржавы сустрэўся са Старшынёй урада Расійскай Федэрацыі Віктарам Чарнамырдзіным, намеснікам Старшыні ўрада Аляксандрам Завярухам, сакратаром Савета бяспекі Аляксандрам Лебедзем, міністрам замежных спраў Яўгенам Прымаковым, міністрам абароны Ігарам Радзівонавым.

Абмеркаваны комплекс пытанняў, звязаных з развіццём і паглыбленнем беларуска-расійскіх адносінаў, актывізацыяй інтэграцыйных працэсаў у галіне абароннага, эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва.

Сустрэчы прайшлі ў дзелавой, канструктыўнай абстаноўцы. Па пытаннях, якія абмяркоўваліся, дасягнута поўнае ўзаемаразуменне.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь — БЕЛТА.

У Кабінеце Міністраў

Міхаіл Чыгір і Уладзімір Ганчарык правялі рабочую сустрэчу

Ход выканання рэзалюцыі рэспубліканскай нарады прафсаюзнага актыву прамысловых прадпрыемстваў, якая прайшла 18 ліпеня 1996 года, быў абмеркаваны на праведзенай 9 верасня ў Кабінеце Міністраў рабочай сустрэчы прэм'ер-міністра рэспублікі Міхаіла Чыгіра са старшынёй Федэрацыі прафсаюзаў беларускай Уладзімірам Ганчарыкам і кіраўнікамі шэрага міністэрстваў і іншых цэнтральных органаў кіравання.

Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ў прэс-службе Кабінета Міністраў, у ходзе праведзенай рабочай сустрэчы было адзначана, што прапановы, выкладзеныя ў рэзалюцыі, знаходзяцца пад пільнай увагай адпаведных дзяржаўных органаў, прымаюцца аператыўныя дзеянні па іх рэалізацыі.

Асаблівая ўвага на сустрэчы была ўдзелена пытанню пагашэння запазычанасці па заработнай плаце, таму ўжо ў бліжэйшы час будуць ажыццёўлены дадатковыя меры па забеспячэнню своечасовай выплаты зарплаты. На сустрэчы таксама было прынята рашэнне пры неабходнасці вярнуцца да гэтага пытання з улікам інфармацыі аб запазычанасці па зарплаце па стану на 10 верасня.

БЕЛТА.

Сталіца не радуе

Як паведамілі нашаму карэспандэнту ў службе занятасці насельніцтва, на 1 верасня на Беларусі афіцыйны статус беспрацоўнага мелі 183.366 чалавек, што складае прыкладна 3,3 працэнта ад усяго працаздольнага насельніцтва краіны. Такім чынам, за апошні месяц лета армія беспрацоўных рэспублікі павялічылася яшчэ амаль на 3 тысячы чалавек.

Па-ранейшаму найбольш напружаная сітуацыя адзначаецца на рынках працы Гродзенскай, Мінскай і Гомельскай абласцей, дзе паказчыкі беспрацоўя склалі 4,07, 3,99 і 3.97 працэнта адпаведна.

Разам з тым кідаецца ў вочы, што на пачатку жніўня гэтыя лічбы былі тут хоць і не намнога, але меншымі.

Затое мяняецца да горшага сітуацыя ў самым спрыяльным з пункту гледжання беспрацоўя рэгіёне краіны — Мінску, дзе колькасць «лішніх людзей» у працэнтных адносінах павялічылася з 1,79 да 1,91. Факт, асабліва напярэдадні традыцыйнай асенняй хвалі скарачэнняў, нярадасны.

І яшчэ адна інфармацыя для роздуму: на пачатак месяца на рынку працы Беларусі заставалася ўсяго 18,1 тысячы вакансій, альбо па аднаму працоўнаму месцу на дзесяцярых беспрацоўных.

Сяргей ГРЫБ.

Вытворчыя драмы

І МАЗ, і МЗКЦ падвялі яраслаўцы

Як ужо паведамляла «Звязда», сваю працу на тыдзень (пачынаючы з панядзелка) спынілі два буйныя беларускія прадпрыемствы — Мінскі аўтамабільны завод і Мінскі завод колавых цягачоў (МЗКЦ).

Прычына спынення абодвух заводаў адна — «у сувязі з адсунасцю пастаўкі рухавікоў Яраслаўскім маторным заводам» (цытую загад № 413 ад 5 верасня 1996 года па МЗКЦ — **М. Л.**).

На МЗКЦ засталіся працаваць толькі некалькі аддзелаў: канструктарскі, эксперыментальны, рамапрэсавы, а таксама корпус зборкі і выпрабаванняў. Ды і то не ў поўным саставе, бо, як патлумачылі ў адміністрацыі прадпрыемства, праводзіцца палітыка эканоміі рэсурсаў. Што датычыцца выплаты грошай за вымушаны прастой, то, у адпаведнасці з КЗаП, рабочыя атрымаюць за гэтыя дні 2/3 тарыфнай стаўкі.

На МАЗе, акрамя праблемы з прастоем, не пагашана дасюль запазычанасць па ліпеньскаму заробку, якая выклікала, як мы памятаем, выступленні рабочых. Да таго ж і час не стаіць на месцы — мінуў жнівень, верасень амаль у палове.

Цяжкае становішча і на «Гомсельмашы» — там патрабавалі ад кіраўніцтва выплаты ліпеньскіх грошай пад пагрозай правядзення папераджальнай забастоўкі. Адміністрацыя своечасова ацаніла сур'ёзны настрой рабочых і заробак усё ж пачалі выплачваць.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Разбоі

Рэкет па-сіняўску: 200 долараў на ўсіх, ці 5 тысяч «зайцоў» з кожнага пасажыра аўтобуса

Учора раніцай «Радыёфакт» перадаў што пасажырскі аўтобус на маршруце Івацэвічы—Слуцк падвергся разбойнаму нападу. Усе падзеі адбываліся ўначы, недалёка ад Ляхавіч.

Карэспандэнту «Звязды» ўдалося даведацца пра некаторыя падрабязнасці гэтага здарэння ў Ляхавіцкім РАУС. Крымінальны сюжэт аказаўся надзвычай просты. Экскурсійны «Ікарус» па маршруту Івацэвічы—Слуцк падарожнічаў з 47 пасажырамі. Апоўначы паміж вёскай Сіняўка, што ў Клецкім раёне, і вёскай Тальмінавічы, якая адносіцца да Ляхавіцкага раёна, аўтобус зрабіў вымушаны прыпынак: вадзіцелі вырашылі «падцягнуць» гайкі ў коле машыны, з-за чаго выйшлі з неабходным інструментам на абочыну трасы. На дзіва, у гэты позні час на прыгранічнай паласе аказаліся трое дзецюкоў, якія, відаць, неслі «дзяжурства» пры святле зорак і месяца з мэтай браць даніну з вадзіцеляў-разявак.

«Пагранічнікі» адабралі ў шафёраў «Ікаруса» манціроўку і зайшлі ў салон машыны з ультыматумам: 200 долараў ЗША на ўсіх — і аўтобус будзе адпушчаны. Пасажыры «не ўважылі» мясцовы рэкет указанай сумай. Тады зладзеі зменшылі «суму»: па пяць тысяч беларускіх рублёў з кожнага, на што «заложнікі» згадзіліся... Дарэчы, дзяцей сярод іх не было.

У 1.30 ночы вадзіцелі перадалі аб здарэнні на бліжэйшы міліцэйскі пост. На злаўленне «рэкеціраў» выехала аператыўная група на чале з намеснікам Ляхавіцкага РАУС падпалкоўнікам Іванам Шпаком.

Кампанію яму склалі старшыня міліцыі Юрый Малевіч і сяржант Анатоль Монцік.

Дэтэктывам спатрэбілася ўсяго паўгадзіны, каб выйсці на след дарожных разбойнікаў. Двое з іх былі затрыманы ў вёсцы Сіняўка і перададзены ў Клецкі РАУС, на тэрыторыі якога і адбылося рабаўніцтва. Паводле папярэдніх даных, адзін з затрыманых — работнік Сіняўскай мэблевай фабрыкі, другі — былы студэнт адной са сталічных ВНУ. Трэці на ўчарашні дзень яшчэ быў на ўцёках. А значыць, кропку ў гэтай крымінальнай гісторыі ставіць яшчэ рана...

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

КУРСЫ АБМЕНУ НАЯЎНЫХ ВАЛЮТ у камерцыйных банках на 10 верасня 1996 г.

Назва банка	Долар ЗША Купля	Долар ЗША Продаж	Нямецкая марка Купля	Нямецкая марка Продаж	Расійскі рубель Купля	Расійскі рубель Продаж	Тэлефоны
ФК «Вераніка» (за расійскія рублі)	17600 5400	18000 5510	11700	12300	3.24	3.36	53-15-04
Гал. упр. НБ па Мінску і Мінскай вобл. з улікам дылінг. прэміі	17700		11800		3.20		26-64-41
Ф-л 0104 АКБ «Мінскі транзітны банк» з улікам дыл. прэміі	17500	18000	11700	12100	3.10	3.25	372-825
Ф-л № 3 «Гарант» АСКБ «Тэхнабанк»*	17710	17850	11918	12200	3.21	3.40	331-917
АКБ «Аб'яднаны капітал»	17700	18100	11700	12100	3.10	3.30	394-092
СКБ «Тэхнабанк» з улікам дыл. прэміі	17650	18100	11300	11700	3.20	3.35	342-012
Нацыянальны банк РБ (курс для безнаяўных разлікаў)	14550		9821.79		2.71		
Цэнтрабанк Расіі	6359		3593.27		100 бел. р. 29.10		

Інфармацыя прадастаўлена агенцтвам Граўцова.

«Гарачыя» тэлефоны «Звязды» 268-28-72, 268-27-51

Пра медыцыну замоўце слова...

Нядаўна з намі звязаўся медыцынскі работнік са Слуцкага раёна і паскардзіўся на тое, што, маўляў, іх заробку не хапае нават на пражыццё. І плаціць сталі раз у месяц.

Раней хоць аванс існаваў, неяк можна было мірыцца. А зараз дадуць 700—800 тысяч у месяц і прыходзіцца разлічваць да наступнай зарплаты.

Як стала вядома карэспандэнту «Звязды», па стану на 1 верасня бягучага года запазычанасці па выплаце ліпеньскага заробку работнікам медыцынскай галіны няма. Наконт грошай можна сказаць наступнае: сярэдні памер заработнай платы медыкаў складае 1107 тысяч рублёў. Гэта, вядома, вельмі прыкладная лічба, бо ў састаў персаналу ўваходзяць людзі з самымі рознымі заробкамі. Але ж і сярэднія даныя гавораць самі за сябе — грошай хапае толькі на пакрыццё так званага пражытачнага мінімуму. Медыцына ніяк не можа пазбавіцца рудыменту «бясплатная», адпаведнага ёй як па якасці абслугоўвання, так і па памеру заробку ўрача і медсясцёр.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Замест дылінгавых прэміі і збору — павышальны каэфіцыент

З мэтай упарадкавання правядзення аперацый на валютным рынку Нацыянальным банкам устаноўлена, што пры вызначэнні курса куплі і продажу замежнай валюты замест дылінгавых прэмій і збораў упаўнаважаныя банкі і суб'екты гаспадарання, што маюць ліцэнзію на правядзенне дылінгавых аперацый, павінны карыстацца павышальным каэфіцыентам да базавага абменнага курса. Памер павышальнага каэфіцыента ўстаноўлены на ўзроўні да 1,2.

Базавы абменны курс замежных валют вызначаецца на перыяд да 31 снежня 1996 года, у залежнасці ад попыту і прапанавання, але не вышэй як 15.500 беларускіх рублёў за адзін долар ЗША. Пры ўстанаўленні базавых абменных курсаў іншых валют трэба арыентавацца на суадносіны свабодна канверсуемых валют і расійскіх рублёў да долара ЗША, разлічаныя па афіцыйных курсах Нацыянальнага банка.

Прэс-служба Нацыянальнага банка Беларусі.

Поспехі будуць заахвочаны

Аляксандр Лукашэнка падпісаў распараджэнне, якім зацвердзіў рашэнне савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы здольнасці навучэнцаў і студэнтаў.

Гэта рашэнне датычыць Палажэння аб заахвочванні пераможцаў прадметных міжнародных і рэспубліканскіх алімпіяд, канферэнцый, конкурсаў і турніраў вучняў агульнаадукацыйных навучальных устаноў, Палажэння аб конкурсе аспірантаў на лепшую навуковую работу, Палажэння аб аказанні матэрыяльнай дапамогі студэнтам і навучэнцам, якія дабіліся высокіх паказчыкаў у вучобе, Палажэння аб парадку заахвочвання выкладчыкаў і вучоных, якія ўнеслі асабісты ўклад у фарміраванне новай, больш эфектыўнай сістэмы адукацыі, распрацоўку сучасных методык развіцця здольнасцей таленавітай моладзі ў галіне навукі, тэхнікі і перадавых тэхналогій.

Гэтым жа распараджэннем Міністэрству фінансаў даручана выдзеліць спецыяльнаму фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы здольных навучэнцаў і студэнтаў з рэзервовага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь 210 мільёнаў рублёў.

БЕЛТА

СТРАТЭГІЧНАЯ МЭТА — ПАВЫШЭННЕ ЖЫЦЦЁВАГА ЎЗРОЎНЮ НАРОДА

Экспарт, жыллё, харчаванне — тры галоўныя прыярытэты, што стануць асновай сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў бліжэйшыя гады. Стратэгічная мэта ўсіх пераўтварэнняў, якія трэба будзе ажыццявіць дзяржаве на парозе XXI стагоддзя, — павышэнне жыццёвага ўзроўню беларускага народа. Аб гэтым заявіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка, выступаючы 10 верасня з дакладам на Рэспубліканскай нарадзе кіраўнікоў абласных, гарадскіх і раённых выканаўчых камітэтаў «Аб асноўных напрамках сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь да 2000 года».

Аляксандр Лукашэнка выступіў на Рэспубліканскай нарадзе кіраўнікоў абласных, гарадскіх і раённых выканаўчых камітэтаў.

Як паведаміў, адкрываючы пасяджэнне, прэм'ер-міністр Міхаіл Чыгір, у гэтым прадстаўнічым форуме прынялі таксама ўдзел адказныя работнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, кіруючы састаў Кабінета Міністраў, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў — увогуле звыш 1000 чалавек.

Прадстаўляючы асноўныя палажэнні праекта Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь да 2000 года, Аляксандр Лукашэнка паведаміў, што яе распрацоўка па даручэнню Прэзідэнта вялася спецыялістамі, вучонымі, урадам на працягу паўгода. У падрыхтоўцы дакумента прымалі ўдзел лепшыя розумы краіны, якія прадстаўляюць розныя плыні эканамічнага жыцця. Калі на пачатковым этапе былі распрацаваны пяць розных варыянтаў, то потым яны былі аб'яднаны ў тры, на падставе якіх і быў сфарміраваны гэты праект асноўных напрамкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця.

У абмеркаванні праекта асноўных палажэнняў праграмы актыўны ўдзел прынялі члены Кабінета Міністраў, кіраўнікі ведамстваў і прадпрыемстваў.

Як адзначыў віцэ-прэм'ер Сяргей Лінг, складанасць эканамічнай сітуацыі ў многім тлумачыцца тым, што да гэтага часу не была ліквідавана галоўная прычына крызісу — неэфектыўныя формы гаспадарання. У прапануемым варыянце яны ліквідуюцца. Разам з тым, адзначыў намеснік кіраўніка ўрада, вельмі важна, каб намечаная стратэгія знайшла рэальнае адлюстраванне ў практычнай дзейнасці. Перадоленне крызісу ў вытворчай сферы будзе садзейнічаць развіццю прыярытэтных напрамкаў эканамічнай палітыкі на рынкавай аснове, што ў сваю чаргу станоўча адаб'ецца на гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве з краінамі СНД, умацуе інтэграцыйныя працэсы ў рамках Супольніцтва Беларусі і Расіі, а таксама «саюза чатырох».

Падтрымаўшы ў цэлым праект праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, старшыня праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Тамара Віннікава заўважыла, што з асцярожнасцю ставіцца да закладзенай у дакуменце экспансіяністскай фінансавай палітыкі, арыентаванай на забеспячэнне рэальных патрэбнасцей эканомікі ў плацежных сродках. І хоць, на яе думку, прапанаваная праграма ўстанаўлівае дакладныя правілы гульні для ўсіх суб'ектаў эканамічных адносінаў і, безумоўна, здольная падняць з крызіснай ямы народную гаспадарку рэспублікі, у ёй недастаткова ўлічана зближэнне грашовых сістэм Беларусі і Расіі.

Ход абмеркавання праграмнага дакумента, з якім краіне трэба будзе ўвайсці ў наступнае тысячагоддзе, Прэзідэнт у сваім заключным слове ацаніў як канструктыўны. Ён заявіў, што дзелавыя прапановы і заўвагі, якія прагучалі ў спрэчках, будуць абавязкова прапрацаваны. А найбольш прынцыповыя з іх, як, напрыклад, пералік чарнобыльскіх прыярытэтаў, увойдуць ва ўзгоднены тэкст праекта. Аляксандр Лукашэнка прапанаваў кіраўнікам рэгіёнаў таксама распрацаваць, узяўшы за аснову рэспубліканскую праграму, праекты праграм сацыяльна-эканамічнага развіцця абласцей, гарадоў і раёнаў.

Кіраўнік дзяржавы асабліва падкрэсліў, што ў цяперашняй складанай сітуацыі прэзідэнцкая вертыкаль не падвяла, зрабіла ўсё магчымае, каб краіна выжыла на павароце перамен. Гэтым, на думку Аляксандра Лукашэнкі, дасягнута і другая важная мэта — неабходнасць менавіта такой формы выканаўчай улады, якая спаяна з верху да нізу жыццёвымі інтарэсамі народа.

Удзельнікі Рэспубліканскай нарады адобрылі Асноўныя напрамкі сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі. Падтрыманы таксама прапанова Прэзідэнта аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму 7 лістапада і вынесеныя ім на ўсенароднае галасаванне пытанні, якія маюць прынцыповае значэнне для далейшага развіцця грамадства і павышэння дабрабыту ўсяго беларускага грамадства.

Звяртаючыся да працоўных калектываў, удзельнікі нарады адзначылі, што рэалізацыя паслядоўных мераў, накіраваных на стабілізацыю эканомікі і павышэнне жыццёвага ўзроўню народа, магчыма толькі ва ўмовах палітычнай стабільнасці, грамадскай згоды, якія фарміруюцца на аснове Канстытуцыі дзяржавы, дзе збалансаваны функцыі, паўнамоцтвы і роўная ступень адказнасці ўсіх без выключэння органаў дзяржаўнай улады перад народам. У сувязі з гэтым удзельнікі нарады заклікалі грамадзян рэспублікі падтрымаць прапановы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, вынесеныя на рэспубліканскі рэферэндум 7 лістапада 1996 года.

Ларыса ЛАЗАР, Валянціна МЕНШЫКАВА, БЕЛТА.

ГРАНІЦА ЧАКАЕ ПЕРАМЕН

«Адна з важнейшых задач дзяржаўнага будаўніцтва — мець такую пагранічную службу, якая магла б у любы час і ў любых умовах прафесіянальна, эфектыўна забяспечыць бяспеку краіны і яе граніц».

Начальнік Галоўнага ўпраўлення пагранічных войскаў Беларусі генерал-маёр Аляксандр Паўлоўскі.

Аб гэтым заявіў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, выступаючы 9 верасня на нарадзе кіруючага саставу пагранічных войскаў. Ён аб'явіў аб кадравых назначэннях і прадставіў новага начальніка Галоўнага ўпраўлення пагранічных войскаў генерал-маёра Аляксандра Паўлоўскага. У нарадзе прынялі ўдзел дзяржаўны сакратар Савета бяспекі Віктар Шэйман, намеснік дырэктара Федэральнай пагранічнай службы Расіі генерал-лейтэнант Аляксандр Манілаў, а таксама кіруючы састаў аператыўнай групы Пагранічных войскаў Расійскай Федэрацыі і Галоўнага ўпраўлення Пагранічных войскаў Рэспублікі Беларусь.

Працэс кадравых змяненняў, адзначыў Аляксандр Лукашэнка, заканамерная з'ява. У многім яна абумоўлена звычайным ходам жыцця. Робячы новыя назначэнні, я заўсёды стаўлю адну мэту — умацаваць кіраўніцтва цэнтральных органаў кіравання і назначыць на адпаведныя высокія дзяржаўныя пасады кампетэнтных, сумленных і прыстойных людзей, здольных арганізаваць дакладную, зладжаную работу падначаленых ім калектываў. Назначэнне новага кіраўніка Галоўнага ўпраўлення пагранвойскаў, паводле слоў Прэзідэнта, адбываецца ў няпростай грамадска-палітычнай абстаноўцы. «Я цвёрда перакананы, — падкрэсліў ён, — што ў нас сфарміраваліся неабходныя аб'ектыўныя ўмовы для стабілізацыі становішча ў эканоміцы, паступовага выхаду з крызіснай сітуацыі. Але рэалізаваць гэтыя ўмовы можна будзе толькі тады, калі ў краіне будзе забяспечаны парадак, улада будзе дзейнічаць прафесіянальна і ўпэўнена, а кожная галіна будзе працаваць у сваім прававым полі. Нельга бясконца займацца перацягваннем каната, траціць такі дарагі сёння час на высвятленне, хто з'яўляецца больш важным. І Прэзідэнт, і парламент, і судовая ўлада павінны мець акрэсленыя Асноўным законам паўнамоцтвы і дзейнічаць не перашкаджаючы, а дапаўняючы і дапамагаючы адзін аднаму. Дзеючая сёння Канстытуцыя пры ўсім сваім станоўчым патэнцыяле такіх магчымасцей не дае. Вось чаму я пасля доўгіх развагаў, парад з вучонымі і спецыялістамі прыйшоў да высновы аб неабходнасці ўнясення ў яе адпаведных змяненняў і дапаўненняў. А каб канчаткова быць упэўненым, што не памыліўся, я вырашыў абмеркаваць гэта са сваімі выбаршчыкамі, народам, апублікаваўшы праект змяненняў і дапаўненняў у друку. Пасля ўважлівага вывучэння і ўліку ўсіх прапаноў новая рэдакцыя Канстытуцыі будзе вынесена на ўсенародны рэферэндум, які адбудзецца 7 лістапада гэтага года».

Закранаючы самую галоўную праблему — праблему матэрыяльнага забеспячэння вартавых граніцы, Прэзідэнт адзначыў, што ў час нядаўняга візіту ў Мінск дырэктара Федэральнай пагранічнай службы Расіі генерала арміі Андрэя Нікалаева была дасягнута дамоўленасць, згодна з якой з наступнага года праца беларускіх пагранічнікаў будзе аплачвацца на ўзроўні іх расійскіх калег за кошт сродкаў, выдзяляемых Расійскай Федэрацыяй. Акрамя таго, па даручэнню Аляксандра Лукашэнкі як Старшыні Вышэйшага савета Супольніцтва сёння група спецыялістаў рыхтуе палажэнне аб Пагранічных войсках Супольнасці. У ім будуць адлюстраваны асноўныя напрамкі дзейнасці і функцыянавання пагранвойскаў Беларусі і Расіі. Прэзідэнт таксама звярнуўся да Дзяржаўнага сакратара Савета бяспекі Віктара Шэймана з даручэннем разгледзець магчымасці павелічэння бюджэту пагранічных войскаў на будаўніцтва жылля.

Андрэй АЛЕКСАНДРОВІЧ, БЕЛТА.

АДЗІНАЙ КРЫНІЦАЙ ДАБРАБЫТУ ПАВІННА БЫЦЬ СТВАРАЛЬНАЯ ПРАЦА

Даклад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі на Рэспубліканскай нарадзе 10 верасня 1996 г. «Асноўныя напрамкі сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь да 2000 года»

Паважаныя таварышы!

Сёння на суд спецыялістаў і ўсяго народа выносіцца праект Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі да 2000 года.

У яе распрацоўцы ўдзельнічалі лепшыя розумы нашай краіны, якія прадстаўляюць розныя плыні эканамічнай думкі.

Я некалькі разоў вяртаў праект на дапрацоўку, паколькі прапануемыя варыянты не поўнасцю адпавядалі двум галоўным патрабаванням:

па-першае, праграма павінна быць рэалістычнай, выканальнай;

па-другое, яе рэалізацыя павінна забяспечыць паляпшэнне жыцця людзей не ў далёкай перспектыве, а ў бліжэйшы час.

Можна напісаць якую хочаш праграму. Але грош ёй цана, калі яна застанецца на паперы або прывядзе да пабудовы грамадства, якое прыгнятае простага чалавека.

Я ніколі не збіраўся і не збіраюся праводзіць рэформы дзеля рэформаў, уводзіць рынак дзеля рынку або праводзіць прыватызацыю дзеля прыватызацыі.

Не збіраюся я і падманваць людзей расказамі аб тым, што спачатку трэба стварыць клас багатых, а потым яны накормяць усіх астатніх.

Рэформа павінна праводзіцца такім чынам, каб адзінай крыніцай дабрабыту было не жульніцтва, не крадзеж, а стваральная праца няхай гэта будзе ў дзяржаўным або прыватным сектары эканомікі, няхай гэта будзе ў матэрыяльнай, фінансавай або духоўнай сферы. Толькі такі шлях эканамічнага развіцця адпавядае выпакутаванаму гістарычнаму вопыту беларускага народа, яго менталітэту.

У той жа час мы не збіраемся вынаходзіць веласіпед, адкрыты крытычнаму выкарыстанню лепшага сусветнага вопыту. А вопыт гэты паказвае, што лепшай формай арганізацыі народнай гаспадаркі, што дазваляе арганічна ўвязаць эканамічную эфектыўнасць з высокім узроўнем сацыяльнай абароненасці насельніцтва, з'яўляецца сацыяльна арыентаваная рынкавая эканоміка.

Яна дае свабоду прадпрымальным, стварае магчымасці ўсім, хто хоча і можа працаваць і зарабляць. Тыя ж, хто пазбаўлены гэтай магчымасці, а гэта перш за ўсё пенсіянеры, інваліды, мнагадзетныя і няпоўныя сем'і, становяцца аб'ектам клопату і абароны дзяржавы.

Асноўныя палажэнні Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі да 2000 года, тэкст якой вы маеце на руках, улічвае як пазітыўныя, так і негатыўныя моманты цяперашняга стану беларускай эканомікі.

Многія ўжо забыліся, што два гады таму зарплата абясцэньвалася, вобразна кажучы, пакуль чалавек нёс яе дамоў. Затое кучка людзей стрыгла інфляцыйныя купоны і нажывалася без усялякіх намаганняў і турбот. Гэтага больш няма.

Таму сярод пазітыўных момантаў я ў першую чаргу выдзеліў бы замаруджванне інфляцыйных працэсаў.

Узровень інфляцыі за 1 паўгоддзе 1996 г. у сярэднямесячным вылічэнні склаў 2,65 працэнта, а ў 1994 годзе — 30 працэнтаў.

Мы навучыліся кантраляваць дынаміку курса беларускага рубля. Дзякуючы гэтаму павысіўся яго неабгрунтавана заніжаны курс.

У выніку двухгадовай напружанай работы ўдалося замарудзіць тэмпы зніжэння аб'ёмаў вытворчасці ў эканоміцы ў цэлым, а ў асобных галінах намеціўся рост.

Валавы ўнутраны прадукт за сем месяцаў знаходзіцца на ўзроўні мінулага года, а прамысловай прадукцыі выраблена на 2,7 працэнта больш, чым за адпаведны перыяд мінулага года.

Добрыя тэмпы росту вытворчасці набіраюць металургічныя заводы, прадпрыемствы па вытворчасці мінеральных угнаенняў, шын аўтамабільных і для сельскагаспадарчых машын. Узрасла вытворчасць металарэзных станкоў, кормаўборачных камбайнаў.

Гэта гаворыць аб тым, што ўжо многія прадпрыемствы краіны пачалі прыстасоўвацца да ўмоў рынку і пашыраюць выпуск канкурэнтаздольнай прадукцыі.

У адрозненне ад многіх рэспублік былога Савецкага Саюза мы захавалі сельскую гаспадарку і ў стане самі пракарміць сябе.

У гэтым годзе сабраны нядрэнны ўраджай збожжавых. Каля паловы гаспадарак (43 працэнты) атрымалі ўраджай збожжавых звыш 25 цэнтнераў з гектара, а 17 гаспадарак — звыш 50 цэнтнераў.

Абагульняючым паказчыкам стану спраў у эканоміцы з'яўляецца дабрабыт людзей.

Тут нам удалося пераламіць тэндэнцыю зніжэння рэальных грашовых даходаў насельніцтва, якая назіралася ў мінулыя гады. Больш таго, у памесячнай дынаміцы, пачынаючы з красавіка, намеціўся іх рост.

Аднак не ўсе грашовыя даходы ўлоўліваюцца статыстыкай. З вялікай доляй упэўненасці можна сцвярджаць, што рэальныя даходы насельніцтва яшчэ вышэйшыя.

Аб гэтым сведчыць хоць бы рост рознічнага тавараабароту і ўкладаў насельніцтва.

Тавараабарот у супастаўных цэнах за студзень—ліпень 1996 г. у параўнанні са студзенем—ліпенем 1995 года павялічыўся на 10 працэнтаў, аб'ём платных паслуг — на 14 працэнтаў. Значыць, у насельніцтва ёсць грошы, ёсць чым плаціць за тавары і паслугі.

Рэшткі ўкладаў насельніцтва ў банках на 1 жніўня склалі 7,4 трыльёна рублёў, што ў два разы вышэй за ўзровень 1 жніўня 1995 года.

Ажывілася жыллёвае будаўніцтва. За сем месяцаў гэтага года ў эксплуатацыю ўведзена ў паўтара раза больш жылля, чым за адпаведны перыяд мінулага года.

У рэспубліцы нізкі ў параўнанні з іншымі постсавецкімі дзяржавамі ўзровень беспрацоўя — каля чатырох працэнтаў.

Было б памылкай не заўважаць пазітыўныя моманты, адзначаныя ў развіцці нашай эканомікі. Але намнога большую памылку мы зробім, калі будзем іх пераацэньваць і будзем ігнараваць вельмі сур'ёзныя заганы беларускай эканомікі.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

УСЛЕД ЗА ПАДЗЕЯЙ

НАДЗВЫЧАЙНАЕ ЗДАРЭННЕ, АХУТАНАЕ ТАЙНАЙ. ПАКУЛЬ ШТО...

Нашы спецыяльныя карэспандэнты Алесь Карлюкевіч і Ігар Шчучэнка перадаюць з месца здарэння

Учора газеты, а пазаўчора — радыё і тэлебачанне больш-менш падрабязна расказалі пра трагічныя падзеі, што адбыліся паблізу Шышчыц (недзе каля 30 км ад Слуцка). Перш чым расказваць пра непасрэдныя ўражанні ад наведвання месца здарэння, заўважым: літаральна ўсе паведамленні грашаць недакладнасцямі, некаторымі іншымі хібамі. Таму падкрэслім, што нашым суправаджальнікам па вайсковай і прылеглых да яе тэрыторыях з'яўляўся часова выконваючы абавязкі намесніка міністра абароны Рэспублікі Беларусь палкоўнік Дырман Іван Васільевіч.

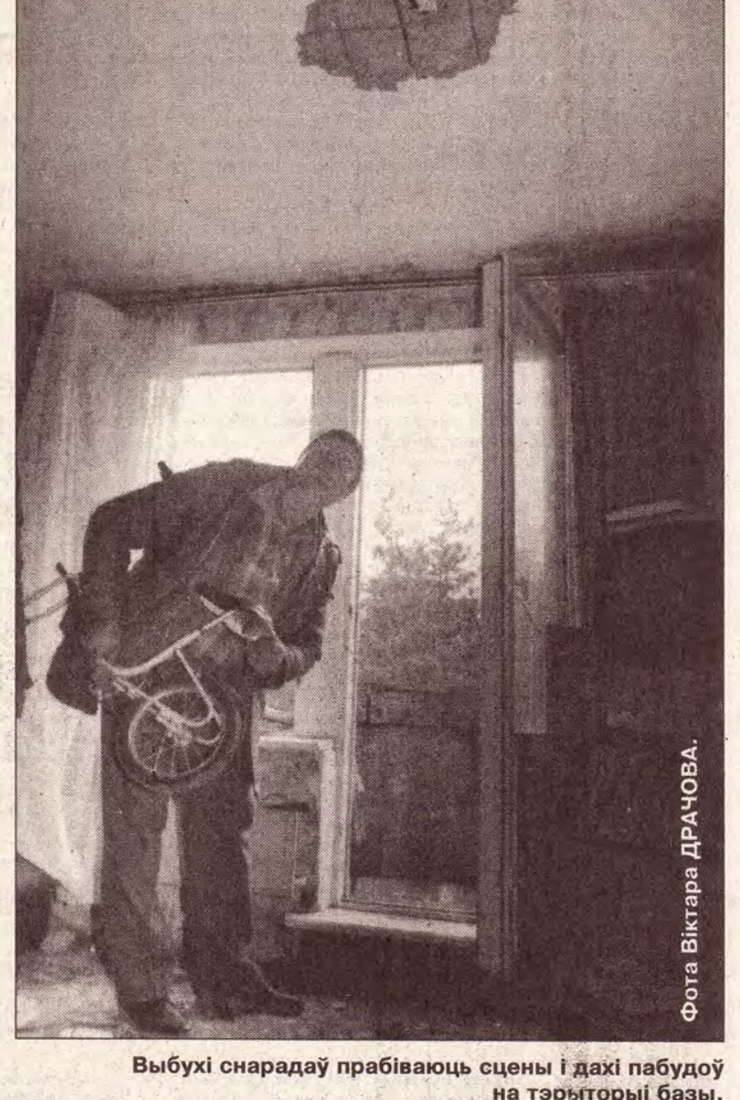
А цяпер вернемся да падзей, што адбыліся тут у лясным масіве, прыблізна за пяць кіламетраў ад вёскі Адамава. Як вядома, ноч з пятніцы на суботу, з 6 на 7 верасня, выдалася надзвычай дажджлівай. Лівень, сапраўдны трапічны лівень, працягваўся і ў суботу з раніцы.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

Фота Віктара ДРАЧОВА.

3 жылога сектара артбазы эвакуіравана 48 сем'яў.

Фота Віктара ДРАЧОВА.

Выбухі снарадаў прабіваюць сцены і дахі пабудоў на тэрторыі базы.

З гісторыі ўласнасці

ФІРМА «ЧАРОК» БУДУЕ ДОМ...

Мне часта раней прыходзілася пісаць пра розныя, але заўсёды незаконныя спосабы атрымання ці то капіталу, ці то ўласнасці. Бум прыпаў на пачатак гэтага дзесяцігоддзя. Зараз усё пад вадой, на паверхню трапляюць толькі бурбалкі. Такія камбінацыі сустракаліся — дыханне перахоплівала!

Аднак тое, аб чым расказаў Іван Цімафеевіч Стаін, уражвае прастатой, густам і, я нават сказаў бы, вытанчанасцю задумкі і выканання. Далібог, я нават пачаў паважаць людзей, здольных на такое. Можна сказаць, новае слова ў галіне індывідуальнага жыллёвага будаўніцтва.

Справа, дарэчы, вельмі складаная і слізкая. Нават суды г. Мінска (Цэнтральны і гарадскі) не рашыліся капаць яе да канца. Я чалавек сціплы, функцыю суда на сябе браць не збіраюся. Але чаму ж не расказаць аб гэтай павучальнай гісторыі? Можа, некаму спатрэбіцца. Каб не вучыцца на сваіх памылках...

Ху із ху (хто ёсць хто)

З аднаго боку быў Іван Цімафеевіч Стаін і яго сын Юлій. Юлій Іванавіч, як прынята гаварыць, выйшаў у людзі. Скончыў адпаведнае ВНУ, працаваў за мяжой, у ААН. Зараз ён рыхтуецца стаць магістрам у Гарвардскай бізнес-школе.

Работа за мяжой давала тады (у пачатку 90-х) магчымасць жыць вышэй за сярэдні ўзровень, не маючы праблем з заканадаўствам. Па гэтай прычыне Юлій Стаін вырашыў пабудаваць загарадны катэдж. Паколькі Юлій большую частку часу праводзіў за акіянам, кантроль за будаўніцтвам быў ускладзены на бацьку, дарэчы, былога будаўніка. Што потым вельмі дапамагло.

З другога боку мелася быць фірма «Будкомплекс», у нетрах якой у 1992 годзе ўзнікла ВКФ «Чарок». «Будкомплексам» кіраваў і кіруе сп. Жызнеўскі, «Чарок» узначаліў сп. Галынскі, які да гэтага шчыраваў на будаўніцтве завода ў Гатаве і ў далёкай Якуціі.

Іван Цімафеевіч сцвярджае, што «Чарок» быў адкрыты праз падстаўных асоб (С. Іванова, Т. Якушава і інш.) па ініцыятыве сп. Жызнеўскага. З мэтай будаўніцтва апошнім і некаторымі іншымі асабістых катэджаў. Схема структуры «Будкомплекса» гэта пацвярджае. Там ад шыльдачкі «генеральны дырэктар» ідзе стрэлка да шыльдачкі «ВКФ «Чарок». Схема гэта зараз некуды знікла.

Фірме «Чарок» далі «дах» у канторы «Будкомплекса», выбілі сем участкаў у в. Дзешчанка Уздзенскага раёна — і работа закіпела...

«Чарок», аднак, не меў стартавага капіталу. Узнікла патрэба яго прыцягнуць. Так выйшлі на І. Стаіна і П. Шарая. Выбар новых дольшчыкаў выпадковым не быў — сп. Шарай таксама меў непасрэдныя адносіны да замежжа. Ударылі па руках. Да жніўня 1992 г. Шарай уносіць 1,4 млн. руб., Стаін — 2,645 млн. да кастрычніка, паверыўшы абяцанням (дагавор быў «выпакутаваны» пасля), што «сабраліся салідныя, знаёмыя людзі, а поспех «прадпрыемства» гарантаваны магутнасцю «Будкомплекса» і асабіста аўтарытэтам Жызнеўскага, дэпутата Мінгарсавета». Пачалі чакаць.

Дамы павінны былі быць здадзены да верасня 1993 г. Будаўніцтва не завершана дагэтуль. За прайшоўшы час Стаін і Шарай усяго ўнеслі адпаведна 15 і 11,45 млн. рублёў пры цвёрдым дагаворным кошце — 1,4 млн. руб. Такая завязка. А развязкі не відаць...

Тэхналогія

Ужо да канца 1992 года высвятляецца, што толкам будаўніцтва не вядзецца. Падрадчык спасылаецца на адсутнасць матэрыялаў, бензіну, інфляцыю, — карацей кажучы, «овес ноне дорог». З Шарая і Стаіна пачынаюць вытрасаць дадатковыя сумы (вышэй была названа іх канчатковая велічыня). Гэта суправаджаецца пагрозамі скасаваць дагавор, зняць ахову. Нарэшце к канцу 1993 года «Чарок» атрымлівае з заказчыкаў патрабуемыя грошы. І аўтаматычна губляе да іх цікаўнасць. А што іншыя забудоўшчыкі? У іх усё нармальна.

Возьмем, напрыклад, сп. Жызнеўскага. Цагляная кладка 3 паверхаў яму абышлася (па матэрыялах АБЭЗ) у 25 тысяч рублёў, поўная атынкоўка сцен — у 35 тысяч. Для параўнання: цагляная кладка, па разліках сп. Галынскага, каштавала 300 тысяч, а тынкоўка ў кастрычніку 1993-га — ажно 8 мільёнаў.

Пры гэтым сп. Жызнеўскі, а таксама спадары Бажутаў (гал. інжынер «Будкомплекса»), Кузняцоў і Галынскі ўнеслі па 400 тысяч ільготнага крэдыту, узятага ў уздзенскім банку. За гэты мізэр ім удалося пабудаваць каркасы дамоў з тынкоўкай, сталяркай і электрыкай. А па разліках усё таго ж Галынскага рэальны кошт будаўніцтва каркасаў роўны ад 2,68 да 4,4 млн. руб., сталярка — 1,5 млн., тынкоўка — 5—8 млн., электрамантаж — 0,6 млн. руб. Усяго — 10—15 млн. руб. Усе работы выконваліся аднымі брыгадамі, пад кіраўніцтвам адных і тых жа прарабаў і тэхнічных кіраўнікоў.

Загадка. А вось разгадка. Фірма «Чарок» просіць згоды спадароў Жызнеўскага і Бажутава ажыццяўляць тэхнічнае кіраўніцтва будаўніцтвам усіх дамоў у в. Дзешчанка, на што тыя ласкава згаджаюцца. Але не за так. Ім дазволена ўдзельнічаць у размеркаванні прыбыткаў фірмы за 1992—93 гг. Праўда, яны ставяць умову: згодны, калі прыбытак пойдзе на будаўніцтва іх дамоў. Ну вядома ж!

Тэхнічнага кіраўніцтва, зразумела, не было. Гэта пацвярджаюць дакументы камісіі ад Уздзенскага райвыканкома, Стаіна і Шарая, дзе дакладна пералічаны недаробкі і брак па іх дамах.

Тут вось што цікава: працуючы на дзяржаўнай службе, Жызнеўскі і Бажутаў прымалі ўдзел у рабоце камерцыйнай структуры і мелі з гэтага даходы — разам з удзельнікамі таварыства з абмежаванай адказнасцю яны падзялілі за 92 год 5,282 мільёна рублёў. Унесеных пераважна Стаіным і Шараем. Вось так. Вучыцеся, вучыцеся — і ўсё роўна памраце дурнямі.

«Тэхнічныя кіраўнікі» ўжо жывуць у сваіх дамах, пабудаваных па-ўдарнаму, а Стаін з Шараем упарта дабіваюцца праўды. Кожнаму сваё...

Барацьба з эканамічнай злачыннасцю

Шарай і Стаін вырашылі звярнуцца ў органы. Канкрэтна: у аддзел па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю УУС Мінскага аблвыканкома. Гэта было летам 94-га. АБЭЗ у асобе следчага Данільчанкі адмаўляе ва ўзбуджэнні крымінальнай справы па фактах злоўжыванняў дырэктара ВКФ «Чарок» Галынскага.

Пракуратура Мінскай вобласці адмяняе гэту пастанову. Потым АБЭЗ і УБЭЗ МУС яшчэ тройчы адмаўляюць, а пракуратура яшчэ тройчы адмяняе пастановы сышчыкаў. Вельмі нагадвае гульню ў пінг-понг: шарык — туды, шарык — сюды.

Следчы Данільчанка задаволены тлумачэннямі Жызнеўскага і Галынскага наконт таго, што каркасы дамоў са сталяркай і тынкоўкай абышліся ім у 400 тысяч кожнаму. Памянёныя забудоўшчыкі прадстаўляюць дагаворы на камплектаванне сваіх дамоў матэрыяламі, а не на будаўніцтва, як гэта было на самай справе. Следчы прымае і гэта на веру.

На дакументы, сабраныя Стаіным і Шараем, следчыя чамусьці не звяртаюць увагі. І тут многае незразумела, бо дакументы сведчаць: злоўжыванні былі.

Стаін, напрыклад, прадставіў разлікі кошту каркасаў дамоў 1—6 (Кузняцова, Бажутава, Жызнеўскага, Галынскага, Шарая, Стаіна), складзеных Галынскім, дзе кожны каркас ацэнены ў суму 2,6—4,386 млн. руб.; заявы Жызнеўскага і Бажутава аб згодзе ажыццяўляць «тэхнічнае кіраўніцтва» пры ўмове выдзялення часткі прыбыткаў фірмы на будаўніцтва іх дамоў. Уласна, толькі гэтыя два факты ўжо павінны былі насцярожыць следчага. Ва ўсякім разе, гэта давала падставу для правядзення следчых мерапрыемстваў, іншымі словамі — для ўзбуджэння крымінальнай справы.

Не мог следчых не зацікавіць і той факт, што Стаін аддаў Галынскаму 1650 долараў, той жа сцвярджаў — 700, а таксама ці паступалі гэтыя і іншыя грошы на разліковы рахунак фірмы ў банку, і калі паступалі, дзе яны круціліся ўвесь гэты час. Адным словам, дакументаў было больш чым дастаткова. І не сказаць, што даказваць іх сапраўднасць прыйшлося б цаной звышнамаганняў.

Цікава, што ў кабінеце следчага УБЭЗ МУС А. Клопава Стаін у прысутнасці Галынскага выкрываў апошняга ў хлусні, падробках і падлогу, прапаноўваў свае паслугі следчаму. Нулявы эфект. Пінг-понг (міліцыя—Мінфін—пракуратура) працягваўся. Міжволі задумаешся — хто такія спадары Жызнеўскі і Галынскі і наколькі далёка цягнуцца іх сувязі...

Ну а Стаін і Шарай перайшлі на другі — міністэрскі — узровень. Яны звяртаюцца да в. а. міністра ўнутраных спраў. Гэта ўсё здараецца пасля таго, як і ўпраўленне па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю МУС адмаўляе ва ўзбуджэнні крымінальнай справы. Намеснік начальніка ўпраўлення піша ім: «Кіраўніцтвам міністэрства прынята рашэнне перапіску па пытанню будаўніцтва Вам жылога дома ў в. Дзешчанка Уздзенскага раёна спыніць. Яшчэ раз звяртаем Вашу ўвагу на тое, што пытанні невыканання дагаворных абавязацельстваў паміж юрыдычнымі і фізічнымі асобамі ў кампетэнцыю органаў унутраных спраў не ўваходзяць. Вы маеце права звярнуцца ў суд у парадку грамадзянскай судавытворчасці».

Далей мела месца заява на імя новага міністра. Выніку яна не мела таксама. Стаін не раз і не два прарываецца ў Адміністрацыю Прэзідэнта, пішуць тады заявы разам з Шараем, але ўсё роўна круг замыкаецца на першапачатковым адказе Данільчанкі. На чарзе стаяў Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь. З Генпракуратуры параілі таксама атрымаць адказ у АБЭЗ і звярнуцца ў суд, дзе і павінны вырашыць праблему. Што ж, магчыма радавыя забудоўшчыкі не так тонка разбіраюцца ў юрыспрудэнцыі. Але як тады растлумачыць тое, што раней абласная пракуратура чатыры разы адмяняла пастановы абласнога АБЭЗ і УБЭЗ МУС аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы? Хто тут правы? У каго больш праўды? Але суд — дык суд. Там Стаін і Шарай былі таксама.

Справа №...

У сакавіку-красавіку 1996 года адбыліся пасяджэнні ў Цэнтральным судзе г. Мінска. Стаін і Шарай патрабавалі выканання дагавора фірмай «Чарок», апошняя, адпаведна, мела сустрэчны іск — скасаваць дагавор на падставе таго, што заказчыкі адмаўляюцца ўносіць грошы на будаўніцтва сваіх дамоў, а фірма такіх грошай не мае.

Суд прызначыў тэхнічную экспертызу. Але істцы з гэтым не згаджаюцца і пішуць скаргу ў судовую калегію Мінгарсуда. Па іх меркаванню, суд праігнараваў хадайніцтвы аб азнаямленні з пратаколамі судовых пасяджэнняў, выкліку і апытання сведак, уключаючы тэхкіраўніка фірмы «Чарок» Жызнеўскага, аб пераносе пасяджэння суда да азнаямлення з пратаколамі, дакументамі, да вынясення вызначэння аб мэтазгоднасці і тэхнічнай магчымасці правядзення экспертызы.

Дазволю вытрымку з адказу старшыні гарсуда М. Ардзяка: «...КРУ Мінфіна праводзіла праверку па пытанню будаўніцтва фірмай Вашых дамоў (акт ад 20.00.95 г.), у ходзе якой было ўстаноўлена, што ў сувязі з ростам цэн на будматэрыялы, транспартныя паслугі, затраты на аплату працы значна перавысілі каштарысныя... Падстаў для задавальнення скаргі няма». Але ж у актах КРУ ад 20.11. і 31.10.95 г. зусім іншая выснова: «...Агульны кошт выкананых будаўніча-мантажных работ пры будаўніцтве жылога дома Стаіна, у сувязі з адсутнасцю ў «Чарка» пааб'ектнага расходу матэрыялаў і зарплаты, вызначыць немагчыма».

Дык можа б, спачатку трэба было разгледзець гэтыя акты і заўвагі ў судзе, як і намячала старшыня судовай калегіі Мінгарсуда З. Валовік, а потым апеляваць да іх? На сённяшні дзень сапраўды ўсё падаражэла, у тым ліку і ўнесеныя забудоўшчыкамі ў 1992—1993 гг. мільёны забудоўшчыкаў.

Але чаму ў судах не задаліся пытаннем: чаму адны — Стаін і Шарай — ніяк не могуць задаволіць апетыты Галынскага, а другія — Жызнеўскі і Ко — такіх праблем не мелі і не маюць? Пры чым тут экспертыза да таго, пакуль не будуць ліквідаваны брак, дэфекты і здадзены работы заказчыку па акту, пры чым тут кошт «аднаўленчых» работ у цэнах на дзень правядзення экспертызы? Чаму адны пабудавалі сабе дамы і ўжо адгулялі ўваходзіны, а другія не? Чаму асноўны прававы дакумент—дагавор быў не выкананы, і гэта мала каго цікавіць, апрача саміх заказчыкаў? Ён як бяльмо на воку фірмы «Чарок», яго ўсяляк абыходзяць і марацць, каб яго не было зусім. Чаму міліцыя, КРУ і Мінфін, суд, цяпер і пракуратура так упарта не хочуць шукаць адказ на пытанне: якім чынам, за чый кошт пабудаваліся Жызнеўскі, Бажутаў, Галынскі (першыя двое з'яўляюцца проста дзяржаўнымі чыноўнікамі з фіксаванай і, калі верыць бухгалтарскім ведамасцям, не такой ужо вялікай зарплатай)? Мо інфляцыя іх не датычыць, а яны жывуць у нейкім іншым вымярэнні? Тады падкажыце, як туды трапіць, — паспрабую.

Я наўмысна апускаю вельмі многія падрабязнасці, а іх дастаткова. Юрыдычная, тэхнічная, будаўнічая казуістыка мала цікавіць чытача. Ды і разабрацца ў ёй цяжка. Бадай, толькі спецыялісту пад сілу. Але якраз яны разабрацца не спяшаюцца. Я так дазваляю сабе пісаць, бо ўжо трэці год выніку па справе няма ніякага. Згадзіцеся, можна гаварыць, што работа зроблена, калі ёсць вынік.

Калі пачаць чытаць усе дакументы, якія прадаставіў мне Іван Цімафеевіч, то пад канец складваецца цвёрдае перакананне: вінаўнікі ў тым, што дагавор фірмай «Чарок» не выкананы і дамы не дабудаваны, трэба прызнаць саміх Стаіна ды Шарая. А сп. Галынскі як бы і ні пры чым.

Між іншым, усё можна звесці да простай праблемы. Менавіта: двое грамадзян заключылі дагавор і заплацілі грошы, а іх падманулі — грошы выцягнулі ў дзесяціразовым памеры, дамы ж не пабудавалі. Хто за гэта адкажа і як?

А ўвогуле праблема цікавая. Ужо зараз яна стала даволі вострай. З часам стане невыносна вострай. Узяць хоць бы тых жа ўкладчыкаў у «пірамідальныя» фінансавыя кампаніі. З аднаго боку, не трэба быць такімі даверлівымі «лапухамі». З другога, можна задаць пытанне: чаму дзяржава дапускае ўзнікненне і паспяховае існаванне такіх кампаній? Верагодна, яна таксама павінна браць на сябе долю адказнасці, калі не змагла распрацаваць моцнага заканадаўства і абараніць сваіх грамадзян ад махляроў? Ва ўсякім разе, гэта было б лагічна.

...А Івану Цімафеевічу ўжо пагражалі. Званілі дадому і мякка раілі «не ўзнікаць». Гэтыя званкі, вядома, да справы не прышыеш, але яны прама ўказваюць: Іван Цімафеевіч ідзе правільным шляхам. Некаму вельмі не хочацца, каб гэтая гісторыя стала вядома грамадскасці. Між тым, Стаіным кіруе матыў ніяк не помсты.

Яму проста хочацца дабудаваць сыну за яго грошы дом. Больш нічога...

Сяргей ШАЎЦОЎ.

P. S. Справа, як можна бачыць, неардынарная, таму ваш пакорны слуга вырашыў падстрахавацца. Знаёмы юрыст (ён незалежны адвакат) пацвердзіў: так, калі мелі месца злоўжыванні, тым больш, калі іх можна даказаць з дапамогай дакументаў, то праваахоўныя органы павінны былі заводзіць крымінальную справу. Так што погляды на гэту праблему залежнай і незалежнай юрыспрудэнцыі моцна разыходзяцца...

ПЕРАД ЛЮСТЭРКАМ

СВАЁ І ЧУЖОЕ

Мая сястра нядаўна, пасля доўгага, амаль пятнаццацігадовага чакання, атрымала разам з сям'ёй добраўпарадкаваную трохпакаёвую кватэру ў новым доме. Памятаю шчаслівых навасёлаў, а гэта ў асноўным былі працаўнікі аднаго прадпрыемства, якія гэтак жа, як і мая сястра, правялі гады ў чаканні запаветнага жытла. Новенькі кодавы замок — гонар усяго пад'езда — быў закліканы надзейна аберагаць іх ад выпадковых няпрошаных гасцей, ліфт блішчэў і ззяў чырванню кнопак, лінолеум на лесвічных пляцоўках ужо нехта адмыў ад плямаў фарбы...

Прайшоў толькі год... Ад кодавага замка засталіся толькі нейкія пакамечаныя правады і стрыжні, лінолеум бясследна знік, паказаўшы позірку брудна-шэры бетон, а пластмасавыя кнопкі ліфта нехта бязлітасна выпаліў запалкамі. Я ўжо не кажу пра сцены. Акрамя трывіяльных надпісаў ненармаванага слоўніка сям-там красаваліся сюжэты, навеяныя хворай сексуальнай фантазіяй іх аўтараў...

Пералік метамарфозаў можна было б доўжыць і яшчэ, але, шчыра кажучы, не дужа хочацца гэта рабіць. Адзінае, што ўражвае, хоць, здаецца, мы павінны б былі ўжо не здзіўляцца, што ўвесь гэты вэрхал ва ўласным доме зрабілі самі жыльцы, бо хто ж мог трапіць чужы ў наглуха зачынены на кодавы замок пад'езд!

— Няма гаспадара, — уздыхнуў мой спадарожнік, якому я з абурэннем паказаў гэтую карціну. Няма гаспадара... ва ўласным доме? На жаль, пытанне пакуль без адказу.

Саўгас, дзе жыве цешча, — гаспадарка сярэдняя. Не горшая і не лепшая за іншыя. І той выпадак, пра які мне расказала старая, нiхто тут звышардынарным не палічыў. Проста ў час леташняга жніва пад раннія восеньскія халады трапілі гектары няўбранай збажыны. Не доўга думаючы і каб утаіць няўбраны ўраджай, тут хуценька ўсё пусцілі пад плуг, проста перааралі поле, схаваўшы ў зямлі плён амаль гадавой хлебаробскай працы.

Нядаўна ўбачыў у газеце знаёмае прозвішча Скробава з Верхнядзвіншчыны. Прыгадаў колішняга маладога дырэктара саўгаса, які ўкараніў у вёсцы брыгадны падрад, іншыя перадавыя формы гаспадарання, палымяна прамаўляў з трыбун і на мой рэпарцёрскі дыктафон, даводзячы перавагі калектыўнай гаспадаркі, цэнтралізаванай сістэмы кіравання.

Аказваецца, сёння Скробаў — фермер. Мае сваю хлебапякарню, вырошчвае хлеб, гадуе жывёлу. І лічыць, што без прыватнай уласнасці, без гаспадара зямлі пагражае поўнае запусценне і заняпад.

Калі ў Наваполацку адкрылася прыватная агародніннная крама «Вітамін», процідзеянне ўладаў адчувалася досыць вялікае. «Лабіраваў», што называецца, мясцовы агародніна-плодагандаль — адзіны тады манапаліст на вітамінную прадукцыю. А цяпер прывяду дзве лічбы з інтэрв'ю начальніка ўпраўлення па эканоміцы гарвыканкома Р. М. Радзівонавай. Аказваецца, працуючы ў аднолькавых умовах, прадпрыемствы гэтыя сёння маюць абсалютна розныя вынікі. У «Вітаміна» амаль паўтара мільярда прыбытку, у гарплодаагароднінагандлю — каля двух мільярдаў страт. Засведчу яшчэ, што магазіны фірмы «Вітамін» прыгожа, па-сучаснаму аформленыя, прадаўшчыцы ўсе ў фірменных строях, ветлівыя і ўсмешлівыя. У канкурэнтаў жа... Кажаце, не трэба, і так усё зразумела?.. Дарэчы, амаль такі ж кантраст у Мінску паміж крамай «Дамавы» і скажам... пару можаце падабраць самі.

Цікавы выпадак расказаў нядаўна кіраўнік аднаго з леспрамгасаў. Доўга разам з галоўным інжынерам, спецыялістамі прыкідвалі, лічылі, як рэфарміраваць прадпрыемства, павысіць зарплату людзям, як зрабіць іх гаспадарамі свайго рабочага месца. Прапанавалі план у падраздзяленні леснікоў. Даводзілі, што калі працаваць па-новаму, зарплата складзе 2-3 мільёны рублёў. Прыводзілі аргументы, выкладкі. А ў адным пачулі: «Хай застануцца аклады». А гэта ж 300—400 тысяч — амаль у дзесяць разоў менш. У чым прычына такога альтруізму, вопытнаму чалавеку здагадацца няцяжка. Ляснік у наваколлі чалавек паважаны, і калі добра падмазаць, то вельмі патрэбны.

«Крадуць», — сказаў некалі сакраментальную фразу адзін літаратурны герой. Крадуць у нас, вядома, з размахам. Прычым крадуць усё: ад станкоў, машын і самалётаў да самай звычайнай драбязы. У асноўным у дзяржавы. І, што цікава, асабліва тыя, хто стаіць на варце. Калі майму бацьку давялося напрыканцы сваёй працоўнай дзейнасці працаваць вартаўніком на хлебакамбінаце, яго ледзь не пабілі, калі ён адмовіўся ўзяць з цэха пару свежых боханаў хлеба і пачак пячэння. Да ўсеагульнага задавальнення, ён не стаў доўга супраціўляцца, і пасля кожнага дзяжурства ў нас на стале сталі з'яўляцца хоць і сціплыя, але дармавыя прысмакі.

Узгадаю цікавы выпадак, калі я працаваў рэдактарам радыёвяшчання на адным з буйных прадпрыемстваў. Рэгулярнымі ў нас былі канцэрты па заяўках. І вось прыходзіць аднойчы жанчына і совае дэфіцытную запчастку ад «Жыгулёў». Аказваецца яна, кладаўшчыца аднаго з цэхаў, хоча перадаць для сяброўкі песню. Калі ж не ўзяў, сказаўшы, што і так перададзім, пакрыўдзілася, бразнула дзвярыма. Палічыла, відаць, што падарунак здаўся мне замалым.

Гэтак жа зусім нядаўна крыўдліва падціснула вусны былая аднакласніца, калі ў адказ на просьбу сказаў, што мне за гэта нічога не трэба, і калі можна, калі законна, дапамагу і так. Не паверыла...

Дарэчы, пра тое, як крадуць і колькі, — пагаварыць у нас любяць. Пра суседзяў ці калег, рэктара ці кіраўніка прадпрыемства, брыгадзіра ці суседку-даярку. Прычым без асаблівай злосці, хутчэй нават з нейкай зайздрасцю. Ох, як люстэрка тады не хапае!.. Проста непарадак нейкі. А можа, сапраўды, галоўнае — першым крыкнуць: «Лаві злодзея!»?..

Але, як там у Бібліі: «Праведнасць узвышае народ, а беззаконнасць — ганьба народаў» (Кніга Прытчаў, гл. 14).

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ.

МЕРКАВАННЕ

Аб'яднаная Еўропа — салодкі міф ці ўсё ж такі рэальнасць?

Праблема адзінай (аб'яднанай) Еўропы ў гісторыі не новая. У наш час мы назіраем арыгінальны еўрапейскі калейдаскоп і імкненне аб'яднацца на нейкім новым узроўні. Ужо сёння ў Еўропе налічваецца да дваццаці розных аб'яднанняў (ад НАТО да АБСЕ). Усе яны выступаюць пад лозунгамі супрацоўніцтва і адзінства. Большасць еўрапейскіх краін з'яўляюцца членамі не толькі рэгіянальных, але і міжнародных арганізацый, звязаны двухбаковымі пагадненнямі.

Сапраўды, ствараецца бачнасць арганізаванасці і ўзаемадзеяння краін Еўропы. Але гэта на першы погляд. Калі ўнікнуць, то выразна праглядваецца ўплыў пэўных дзяржаў, перш за ўсё ў НАТО, Еўрапейскім саюзе і Заходнееўрапейскім саюзе. У НАТО цяпер уваходзяць 16, у Еўрапейскі саюз — 15, у Заходнееўрапейскі саюз — 27 дзяржаў-удзельніц, у т. л. назіральнікі, асацыіраваныя партнёры і члены. Праглядваецца (у апошнія гады) непапулярнасць НАТО ў Еўропе: змяненне сітуацыі ў межах Савецкага Саюза падштурхнулі некаторых заходніх палітыкаў да таго, каб да НАТО (з дапамогай вельмі сумніўных фармаў) прыцягнуць іншыя краіны праз праграму «Партнёрства дзеля міру». Цяпер туды «запісаліся» 27 краін. Гэта былыя шматлікія саюзнікі СССР, амаль усе былыя савецкія рэспублікі, Фінляндыя, Швецыя, Мальта.

І вось у гэтых абставінах у Еўропе Рэспубліка Беларусь імкнецца ў еўрапейскія арганізацыі і саюзы (Савет Еўропы, Еўрапарламент), літаральна напрошваецца (мы сказалі б «набіваецца»): «вазьміце нас», «прыміце нас». Тое ж самае адбываецца і ў плане ўстанаўлення дыпламатычных адносінаў, абмену рознымі дэлегацыямі. Атрымліваецца так: «Нас не ведалі, але мы ёсць, мы хочам быць у цэнтры ўвагі заходніх краін, бо геаграфічна Беларусь у цэнтры Еўропы. Дапамажыце нам, мы цывілізаваныя, але за гады Савецкай улады нас крыўдзілі, не давалі выхаду». Калі ўважліва прыгледзецца, то нам усе гэтыя еўрапейскія арганізацыі не вельмі імкнуцца дапамагаць, затое шмат дапамагаюць парадамі і рэкамендацыямі, як змяніць сацыяльнае становішча і хутчэй адысці ад былых сацыяльных асноў, якія былі не такія ўжо і дрэнныя па многіх паказчыках.

Уважліва прыгледзеўшыся да вышэйназваных і іншых аб'яднанняў у Еўропе, мы бачым дамінуючую ролю краін, якія ўваходзяць у НАТО, і перш за ўсё неeўрапейскіх краін — ЗША і Канады. А за імі ўжо ідуць Францыя, Германія, Англія. Рэспубліцы Беларусь праз розныя каналы навязваецца ідэя заходніх рыначных адносінаў. Нашы маладыя кадры імкнуцца засвоіць структуру апошніх. Але ніяк не аналізуюць сутнасць рынку ва ўмовах былога СССР. Той, хто сцвярджае, што раней у нас не было рыначных адносінаў, проста памыляецца. Бо ні адна краіна свету, ні адно грамадства не існавала без рыначных адносінаў. Іншае пытанне — характар іх рэгулявання дзяржавай. Калі гэта не так, то чым можна растлумачыць заявы двух прэзідэнтаў ЗША? Вось словы Дж. Кенэдзі: «Мы не можам перамагчы Савецкі Саюз у звычайнай вайне. Гэта непрыступная крэпасць. Мы можам перамагчы Савецкі Саюз толькі іншымі метадамі: ідэалагічнымі, псіхалагічнымі, прапагандай, эканомікай». Яшчэ больш цынічным і выглядаюць выказванні Б. Клінтана ў кастрычніку 1995 г. на сакрэтнай нарадзе начальнікаў штабоў: «...мы дамагліся таго, што збіраўся зрабіць прэзідэнт Трумэн з Савецкім Саюзам з дапамогай атамнай бомбы... мы атрымалі сыравінны прыдатак... мы выдаткавалі на гэта многія мільярды долараў... За чатыры гады мы і нашы саюзнікі атрымалі стратэгічнай сыравіны на 15 млрд. долараў, сотні тон золата, каштоўных камянёў і г. д. Пад неіснуючыя праекты нам перададзены за мізэрныя сумы звыш 20 тыс. тон медзі, амаль 50 тыс. тон алюмінію, 2 тыс. тон цэзію, берылію, стронцыю і г. д. ...Аслабіўшы ідэалагічныя асновы СССР, мы змаглі без крыві вывесці з вайны за панаванне ў свеце дзяржаву, якая складае асноўную канкурэнцыю Амерыцы... Так, мы дазволілі Расіі быць дзяржавай, але імперыяй будзе толькі адна краіна — ЗША». Можна цытаваць і далей: «...забяспечыўшы прызначэнне Ельцына на пасаду прэзідэнта на другі тэрмін, мы тым самым створым палігон, з якога ніколі ўжо не пойдзем». Вось і ўзнікае яшчэ адно пытанне — аб суадносінах і ўзаемаадносінах з Заходняй Еўропай краін Цэнтральнай, Усходняй і Паўднёва-Усходняй Еўропы, і перш за ўсё Расіі, Беларусі, Украіны, Малдовы, Балтыі і шэрага іншых рэспублік былога Савецкага Саюза.

Чым растлумачыць, што гэтыя рэгіёны імкнуцца ў арганізацыі і саюзы Заходняй Еўропы? Так, Расія са сваімі заходнімі і паўднёвымі рэгіёнамі заўсёды была Еўропай геаграфічна, а з XV стагоддзя актыўна ўзаемадзейнічае з заходне-еўрапейскімі краінамі. Удзел у міжнародным жыцці меў рознабаковы характар. Але на гэтым фоне менш было цывілізавана-сацыяльнага супрацоўніцтва, а тым больш у саставе нейкіх аб'яднанняў і арганізацый. Хоць такія блокі-саюзы часовага і не вельмі шчырага характару былі пры Напалеоне і Аляксандру І; Антанта; мелі месца двухбаковыя пагадненні да першай у час другой сусветнай вайны і пасля яе. І ў гэтых абставінах Расія, а затым СССР праводзіў практычна заўсёды сваю незалежную палітыку і ніколі не паддаваўся дыктату Заходняй Еўропы.

...Імкненне ўліцца ў структуры, якія створаны на сённяшні дзень у Еўропе, наўрад ці зробяць Беларусь больш еўрапейскай, чым яна ёсць сёння і будзе заўтра. Справа ў тым, што Захад хацеў бы навязаць свае асновы, перанесці іх на нашу сацыяльную глебу і падпарадкаваць праз розныя формы і шляхі сабе. Рознага кшталту падладжванні, нашы візіты, прыезды да нас розных прадстаўнікоў пакуль яшчэ не садзейнічаюць і наўрад ці ў бліжэйшым будучым будуць садзейнічаць стабільнасці і паспяховаму развіццю. Знешні выгляд добрых да нас адносінаў адчувальных вынікаў з часу «перабудовы» і да сённяшняга дня не дае (бег на месцы). Трэба зразумець, што «за так», без сацыяльна-палітычных уступак, вядучыя заходнія краіны нам нічога не дадуць (за выключэннем мізэрных і нязначных крэдытаў і гуманітарнай дапамогі). Час гэта зразумець нашым не ў меру разгубленым дзяржаўным і палітычным колам і дзеячам. Пакуль жа ідзе далейшы працэс аслаблення па ўсіх накірунках, якія некалі складалі квітнеючую рэспубліку.

У апошні час НАТО, і перш за ўсё ЗША ў ім спрабуюць «змяніць шыльду» гэтай ваенна-палітычнай арганізацыі. Яе кіраўніцтва ўвесь час паўтарае аб сваёй міратворчай дзейнасці. Як прыклад прыводзяцца падзеі ў Босніі і Герцагавіне — як быццам бы ўжо ўсталяваны мірны працэс, як заслуга НАТО (са згоды ААН). Уважлівы аналіз гаворыць аб трывожнай там сітуацыі і магчымым працягу вайны. Прычым вайны ўжо не міжнацыянальнай, а вызваленчай, таму што выразна праглядваецца там роля не толькі НАТО, але і Харватыі, якую апякае Германія. Дзіўна, але чаму НАТО не прыкладзе намаганняў і не навядзе парадак у Ірландыі, дзе вайна ідзе і не спыняецца ўжо на працягу многіх гадоў; неспакойна ў Іспаніі. А вось апека на Балканах, над славянскімі, у аснове сваёй, народамі вельмі вялікая. Можа, НАТО трэба было б узяцца за барацьбу з тэрарызмам і ў Еўропе, іншых рэгіёнах? Яно змагло б сваю «высакародную місію» накіраваць на барацьбу з міжнароднай карупцыяй, рэкетам і мафіёзнымі структурамі, калі НАТО так клапоціцца аб дабрабыце асобных краін Еўропы.

Ніхто не сумняваецца ў тым, што абсалютная большасць насельніцтва Еўропы не жадае вайны і канфліктаў. Але міжволі задаём пытанне: чаму так актыўна заходнееўрапейскія краіны пад выглядам аб'яднання Еўропы «прывязваюць» да сябе краіны, якія раней уваходзілі ў Варшаўскі Дагавор, краіны Балтыі? Няўжо іх непакоіць матэрыяльны дабрабыт насельніцтва гэтых краін? Мяркуем, што не. Справа тут на перспектыву ў магчымым процістаянні — як у ваеннай, так і ў палітычнай, эканамічнай і духоўнай сферах. І тут жаданне перш за ўсё — падначаліць ваенным структурам Захаду краіны Цэнтральнай, Усходняй і Паўночна-Усходняй Еўропы, кіруючыся стратэгічнымі і эканамічнымі мэтамі. Патрэбна ж сыравіна, а дзе яе ўзяць? Прычым, чым хутчэй, тым лепш — паставіць сыравінныя рэсурсы ў залежнасць ад буйных краін Захаду, а краіны меншыя будуць свайго роду накапляльнікамі валюты з Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. Дзяліць золата і валюту паміж сабой стануць тыя, хто хутчэй і першымі будуць пад выглядам інвестараў укараняцца як у краіны Цэнтральнай Еўропы, так і ў эканоміку СНД.

Калі ў Еўропе сутыкнуліся інтарэсы груп дзяржаў, але не столькі палітычных і ідэалагічных, а менавіта эканамічных, пачалася першая сусветная вайна. Ужо ў гэты час ўзнімалася пытанне аб лозунгу «рэспубліканскіх аб'яднаных штатаў Еўропы». Гэты лозунг, здавалася б, быў правільным з палітычнага пункту гледжання, але ён не вытрымліваў ніякай крытыкі з пункту гледжання эканамічнага, таму што ўласнікі любой краіны (мільярдэры) маглі дзяліць «нацыянальны даход», ці ВУП, толькі зыходзячы з «...прапорцыі: па капіталу (і прытым яшчэ з дабаўкай, каб буйнейшы капітал атрымаў больш, чым трэба)».

Ларыса АРСЁНАВА.
Анатоль БАДУЛІН, кандыдат гістарычных навук.
Барыс ШЭЛЯНГОЎСКІ, кандыдат філасофскіх навук.

Беларусы дома і ў замежжы

Ядвіга Харытонава з Эстоніі хоча мець беларускае грамадзянства

З Ядвігай Харытонавай мы пазнаёміліся завочна. Яна напісала ліст у рэдакцыю «Звязды», у якім паведамляла пра сваё цяперашняе жыццё-быццё, пра жаданне мець лучнасць з радзімай, быць карыснай Беларусі. Ліст быў напісаны па-беларуску. Гэта асабліва кранула мяне, калі даведалася з пісьма, што жанчына — жонка ваеннаслужачага, які быў накіраваны ў Эстонію на службу больш чым 20 гадоў назад. Такі кантынгент у Эстоніі, як вядома, называюць адназначна: рускамоўнае насельніцтва. І адносіны да іх не скажаш, каб былі дужа прыязныя.

Мы сталі ліставацца. У сваю чаргу я папрасіла Ядвігу Харытонаву дасылаць мне калі-нікалі найбольш цікавыя публікацыі з эстонскай прэсы, пісаць пра тое, як жывецца беларусам у Эстоніі. Дзякуючы гэтай перапісцы мы пазней сустрэліся ўжо ў Мінску.

...Ядвіга ледзь не плакала ад радасці, быццам мы былі родныя ці сваякі. Уразіла, з якім душэўным болем гаворыць яна пра цяперашнюю Беларусь, пра лёс беларусаў у замежжы, пра тую краіну, што стала другой радзімай, дзе жыццё таксама не беспраблемнае... Паводзіны беларускі з Прыбалтыкі, яе нераўнадушша цалкам разбуралі міф пра непатрыятычнасць беларусаў увогуле.

«Мы не змаглі цалкам інтэгравацца ў эстонскае грамадства»

Спадарыня Ядвіга — адукаваны чалавек, яна скончыла гістарычны факультэт Белдзяржуніверсітэта. Але працаваць па спецыяльнасці не давялося. Муж быў кадравы ваенны, і яна разам з ім паехала ў Эстонію. Трэба было прыстасоўвацца да новага месца, да новых людзей.

Як лічыць Ядвіга, інтэгравацца ў эстонскае грамадства яны цалкам так і не змаглі. Эстонцы, па яе словах, своеасаблівая нацыя.

— Гэты маленькі народ не вельмі ахвотна дапускае да сябе чужакоў, — падзялілася сваімі разважаннямі жанчына. — Пэўна, каб захаваць сваю нацыянальную адметнасць, самабытнасць. Апынуўшыся ў Эстоніі, я зразумела, як беражліва эстонцы ставяцца і да сваёй мовы, і да культуры. Усё гэта, відаць, дапамагло ім выжыць, захавацца.

Як ні дзіўна, але менавіта ў Эстоніі Ядвіга пачала ўсведамляць сябе беларускай. «Я зразумела, — напісала яна мне ў адным з лістоў, — што калі Бог даў мне шчасце быць беларускай, то я мушу гэтым ганарыцца, як кожны чалавек ганарыцца сваім народам. Бо беларускі народ і працалюбівы, і добразычлівы, і таленавіты. Той, хто не паважае, прыніжае народ, да якога сам належыць, не выклікае ў мяне павагі».

З ліста суайчынніцы

«...У мяне адбываецца як бы раздваенне асобы. Я моцна люблю Беларусь, кожны год бываю ў маці, што жыве ў ціхім гарадку са слаўным мінулым — Заслаўі. Але нераўнадушная я і да той зямлі, дзе жыву ўжо больш як два дзесяткі гадоў. Прыгажосць старога Таліна, загадкавасць марскіх даляглядаў, стары порт... Я зусім не шкадую аб тым, што жыву цяпер у Эстоніі, хаця праблем хапае. Напрыклад, з грамадзянствам. Грамадзянамі тут могуць лічыцца толькі тыя эстонцы, што жылі ў Эстоніі да 1940 года. Усе астатнія — замежныя грамадзяне. А эстонскае грамадзянства — гэта лепшая праца, лепшыя ўмовы жыцця. Той, хто не мае магчымасці набыць эстонскае грамадзянства, можа атрымаць так званы пашпарт замежнага грамадзяніна ці грамадзяніна той краіны, дзе ён нарадзіўся. Я зараз чакаю, калі мне выдадуць у беларускім пасольстве ў Таліне пашпарт грамадзянкі Беларусі».

Беларускія ўражанні

Сёлета Ядвіга правяла два месяцы ў Беларусі. У асноўным у маці: дапамагала на агародзе, па гаспадарцы, рабіла рамонт. Умовы жыцця ў Заслаўі амаль што вясковыя. А сямейныя традыцыі, як кажа Ядвіга, даволі патрыярхальныя.

Непрыемна ўразіла Ядвігу тое, як часта ў грамадскім транспарце можна пачуць лаянку, грубыя словы, убачыць непаважлівыя адносіны да старэйшых, сустрэць п'яных.

— На фоне ўсяго таго, што я бачу ў Эстоніі, дзе людзі часта цаной неймаверных намаганняў стараюцца палепшыць сваё жыццё, — з боллю зазначае мая субяседніца, — у мяне складваецца ўражанне, што беларусам у дадзены момант усё роўна. Выйсце са свайго цяжкага становішча многія знаходзяць у бутэльцы. Я прыязджаю ў Беларусь кожны год і назіраю, як мае суайчыннікі ўсё больш і больш п'юць. Таму, мабыць, і жывуць горш, чым іншыя.

З ліста суайчынніцы

«У Нарве, горадзе на мяжы з Расіяй, цяпер вельмі цяжка знайсці працу. На знакамітай Крэнгольмскай мануфактуры працуе зараз 3750 жанчын. Яны працуюць у тры змены, і большасць гатовы працаваць нават у выхадныя — толькі б была работа. Умовы працы, між тым, сталі тут больш жорсткія пасля таго, як тры чвэрці мануфактуры купілі шведы.

Талін цалкам выглядае як еўрапейскі горад. Чыста, паўсюль кветкі, людзі ветлівыя.

Па звестках прэсы, каля дзвюх тысяч будынкаў у горадзе ўжо вернута іх былым уладальнікам. Яшчэ шэсць тысяч збіраюцца перадаць таксама ў прыватную ўласнасць... Адбываецца моцнае расслаенне грамадства на бедных і багатых. Сорамна пісаць, што ў сталіцы Эстоніі дзве тысячы бяздомных дзяцей».

Паважаць іншых і паважаць сябе

Ядвіга Харытонава ўжо даволі даўно не жыве ў Беларусі. Раней заўсёды выпісвала беларускую прэсу, цяпер гэтай магчымасці няма, і яна адчувае сябе адарванай, ізаляванай ад Беларусі.

У Таліне яна, як яе муж і дзеці, размаўляе з эстонцамі па-эстонску, хаця, можа, атрымліваецца з памылкамі. Але яна лічыць, што паводзіць сябе ў гэтым выпадку так, як і належыць. Ненармальна, на яе погляд, тое, што адбываецца ў Беларусі. Так, яна скардзілася, што ў сябе ў гарадку, ды і ў Мінску таксама, ні з кім не можа пагаварыць па-беларуску, па радыё і тэлебачанню чуецца ў асноўным руская мова, людзі скрозь гавораць па-руску.

— Я не займаюся палітыкай, працую выхавальніцай, але хачу ўсё ж зразумець, што адбываецца на Беларусі? — задала мне першае пытанне пры сустрэчы Ядвіга Харытонава.

Такое пытанне збянтэжыла мяне, бо ў двух словах ніяк не растлумачыш, чаму беларусы не шануюць свайго.

Можа быць, не ўсе ведаюць, што колькасць беларусаў, якія пражывалі ў Эстоніі, даволі значна скарацілася. Так, паводле перапісу 1970 года, там жылі 30 тысяч нашых землякоў. Паводле апошніх звестак — засталося 20 тысяч. Многія пасля абвяшчэння Эстоніяй незалежнасці пакінулі краіну. У асноўным гэта былі вайскоўцы і іх сем'і, якія апынуліся ў даволі дыскамфортнай сітуацыі. Дарэчы, у многім з-за свайго нежадання паважаць інтарэсы таго народа, сярод якога яны жывуць.

Але ж 20 тысяч нашых суайчыннікаў не збіраюцца нікуды пераязджаць. Яны хочуць жыць у Эстоніі, мець магчымасць бываць на сваёй радзіме і, што вельмі важна, — захоўваць беларускую прысутнасць у Эстоніі. І захоўваюць, нягледзячы ні на што.

Арганізавалі тры суполкі, кожная з якіх мае свой кантынгент сяброў. Але, нягледзячы на свае розныя ідэйныя перакананні, усе беларусы стараюцца размаўляць паміж сабою па-беларуску, адзначаюць беларускія святы, ладзяць канцэрты. Ужо не першы год выходзіць на расійскім радыё ў Эстоніі беларуская перадача. Яна ідзе з 11 да 12 гадзін вечара па панядзелках. Праблемай гэтай перадачы з'яўляецца адсутнасць свежай інфармацыі з Беларусі, разнастайнага музычнага матэрыялу. А вось з арганізацыяй беларускага класа ў славянскай гімназіі, што існуе ў Таліне, нашых землякоў напаткала няўдача.

— Што адбылося? — пацікавілася я ў Ядвігі Харытонавай.

— Пару гадоў назад, калі ў беларусаў Эстоніі ўзнікла такая ідэя, — патлумачыла жанчына, — яе падтрымала Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына», Міністэрства адукацыі і культуры. Нам былі дасланы беларускія падручнікі, абяцалі і іншую дапамогу.

Але часы змяніліся. Як вядома, цяпер і ў Мінску праблематычным становіцца навучанне на беларускай мове. Лагічна, што і беларусы ў Эстоніі па-свойму адрэагавалі на гэту сітуацыю — можа, чакаюць, пакуль у Беларусі нешта зменіцца, а можа ўвогуле адмовіліся ад такой ідэі.

Але, як лічыць Ядвіга Харытонава, тое, што эстонскія беларусы не маюць такога класа (а гэта значыць, што адсутнічае пераемнасць у справе беларускасці), даволі негатыўна ўплывае як на аўтарытэт беларускай дыяспары ў Эстоніі, так і на аўтарытэт самой Беларусі, на пачуццё годнасці беларусаў. А годнасць беларусаў сёння — паняцце прынцыповае.

Таццяна АНТОНАВА.
Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

БЕЛАРУСКІЯ УНІЯТЫ РЫХТУЮЦЦА ДА СВЯТА

У сярэдзіне кастрычніка уніяцкая (грэка-каталіцкая) царква на Беларусі будзе адзначаць 400-годдзе падпісання Берасцейскай царкоўнай уніі. Падпісанне гэтага дакумента ад часу хрышчэння беларускіх зямель у X стагоддзі стала самай значнай рэлігійнай падзеяй. Сабор, што адбыўся ў Брэсце 18 кастрычніка 1596 года, меў на мэце далучыць Праваслаўную царкву ВКЛ да сусветнай Каталіцкай царквы праз саюз (унію) з Рымам, утварыўшы такім чынам адзіную для праваслаўных і католікаў царкву. Ідэя ўз'яднання прыжылася, і ў канцы XVIII стагоддзя, напярэдадні падзелу Рэчы Паспалітай, большасць беларусаў былі уніятамі.

У сярэдзіне мінулага стагоддзя царскі ўрад афіцыйна ліквідаваў уніяцкую царкву. Але яна працягвала існаваць у некаторых асяродках Беларусі, перажыўшы некалькі адраджэнняў і перыядаў заняпаду. Шэсць гадоў таму назад уніяцкая царква зноў уваскрэсла, падтрыманая людзьмі, якія бачылі ў ёй сімвал духоўнага адраджэння нацыі.

За шэсць гадоў уніятаў на Беларусі стала няма-ла. Рыхтуючыся да юбілею падпісання уніі, яны стварылі свой аргкамітэт па святкаванню, у састаў якога ўвайшлі святары, навукоўцы, дзеячы культуры. Аргкамітэт прыняў з гэтай нагоды зварот і распрацаваў праграму святкавання. Яе асноўныя мерапрыемствы — публікацыі ў прэсе, выданні, выстаўкі, канцэрты, урачыстае набажэнства.

Уніяты мараць адбудаваць свой храм — царкву Св. духа ў Мінску, унікальны помнік беларускага дойлідства XVII стагоддзя, знішчаны ў 1937 годзе. Ужо створана таварыства царквы і адкрыты рахунак для збору сродкаў на адбудову.

Гражына КАВАЛЕЎСКАЯ.

АДЗІНАЙ КРЫНІЦАЙ ДАБРАБЫТУ ПАВІННА БЫЦЬ СТВАРАЛЬНАЯ ПРАЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Яе эфектыўнасць недапушчальна нізкая і працягвае зніжацца.

За сем месяцаў бягучага года рэнтабельнасць прадукцыі знізілася з 10,2 да 9 працэнтаў.

Колькасць стратных прадпрыемстваў дасягнула амаль 2400, іх доля ў агульнай колькасці прадпрыемстваў за сем месяцаў бягучага года ўзрасла з 17,9 да 25,5 працэнта.

Нізкая эфектыўнасць вытворчасці з'яўляецца адной з важнейшых прычын крызісу неплацяжоў.

Адбываецца згортванне інвестыцыйнай дзейнасці. Пры зніжэнні валавога ўнутранага прадукту за 1991--1995 гг. на 37 працэнтаў аб'ём капітальных укладанняў скараціўся больш чым у два разы.

Паважаныя таварышы!

У прапануемых вашай увазе асноўных палажэннях Праграмы выдзелены тры галоўныя прыярытэты ў развіцці эканомікі: экспарт -- жыллё -- харчаванне. Менавіта гэтыя звенні павінны стаць «лакаматывамі», якія пацягнуць за сабой усе іншыя галіны.

Структурна-інвестыцыйная палітыка будзе фарміраваць высокатэхналагічныя вытворчасці, якія будуць забяспечваць рост экспартнага патэнцыялу, развіццё жыллёвага будаўніцтва, сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці.

Прапануецца цэлая сістэма мераў эканамічнага характару па падтрымцы і развіццю прадпрыемстваў-экспарцёраў. Нам сёння вельмі важна забяспечыць выпуск і рэалізацыю канкурэнтаздольнай на знешніх рынках прадукцыі. Гэта дасць магчымасць многім прадпрыемствам вырашыць свае фінансавыя праблемы і разам з тым умацуе бюджэт краіны, забяспечыць рост дабрабыту беларускага народа.

Пастаўлена задача станаўлення якасна новай эканамічнай структуры сельскай гаспадаркі, заснаванай на рацыянальным спалучэнні буйных, сярэдніх і дробных вытворчасцей, разнастайнасці формаў уласнасці і відаў гаспадарання.

Пытаннем першапачатковай важнасці з'яўляецца тэхнічнае абнаўленне і рэканструкцыя аграпрамысловага комплексу. Мы павінны ў рэспубліцы вырабляць свае высокапрадукцыйныя, надзейныя, зручныя для людзей машыны і механізмы, якія так неабходны сельскай гаспадарцы нашай рэспублікі.

Гэтымі днямі я даручыў ураду выдзеліць «Гомсельмашу» сродкі на канчатковую даводку збожжаўборачнага комплексу «Палессе-ротар». Доследны ўзор я бачыў у справе і павінен сказаць, што машына па прадукцыйнасці і якасці ўборкі збожжавых не ўступае вядомаму «Дону-1500», а каштаваць будзе больш танна.

Па заданню Прэзідэнта Мінскі трактарны завод рыхтуецца да выпуску новага універсальнага трактара, які павінен істотна палепшыць тэхнічнае аснашчэнне нашых гаспадарак.

Прадугледжваецца актыўнае развіццё жыллёвага будаўніцтва.

У многіх развітых краінах менавіта з развіцця жыллёвага будаўніцтва пачынаўся пад'ём эканомікі. Мы спадзяёмся, што развіццё жыллёвага будаўніцтва дасць штуршок да развіцця галін, якія з ім звязаны.

Тэмпы прыросту аб'ёмаў жыллёвага будаўніцтва ў рэспубліцы складуць не менш чым 15 працэнтаў у год.

Я падпісаў ужо ўказы аб развіцці будаўніцтва жылля для маладых сем'яў, ваеннаслужачых, індывідуальнага жыллёвага будаўніцтва і г. д. Яны ствараюць прававую базу для паскоранага будаўніцтва жылля для насельніцтва.

Расшыраецца льготнае крэдытаванне грамадзян, якія маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў. У той жа час захоўваецца сістэма забеспячэння сацыяльным жыллём асобных катэгорый насельніцтва, у тым ліку інвалідаў, удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, звольненых у запас ваеннаслужачых і мнагадзетных сем'яў.

Малазабяспечаныя грамадзяне, якія стаяць у чарзе на паляпшэнне жыллёвых умоў, змогуць атрымаць дзяржаўныя субсідыі і льготныя крэдыты для будаўніцтва ўласных дамоў і кватэр.

Грамадзяне, якія маюць больш высокія даходы, змогуць рэалізаваць свае права на жыллё за кошт уласных сродкаў і звычайных банкаўскіх крэдытаў.

Для дасягнення прадугледжанага Праграмай павышэння ўзроўню жыцця неабходна вырашэнне многіх праблем. Адной з важнейшых з'яўляецца павелічэнне аб'ёмаў вытворчасці і рэалізацыі атрыманай прадукцыі.

Каб выйсці на прагназіруемыя паказчыкі тэмпаў росту рэальных даходаў у 1997 годзе, трэба павялічыць аб'ёмы вытворчасці валавога ўнутранага прадукту на 5-6 працэнтаў, а ў наступныя гады павялічваць іх не менш як на 5-7 працэнтаў штогод.

Узнікшыя прапорцыі ў размеркаванні нацыянальнага даходу на накапленне і спажыванне не адпавядаюць патрабаванням сённяшняга дня. Неабходна забяспечыць рост накапленняў, інвестыцыі.

Шматгадовы вопыт іншых краін, у тым ліку краін з пераходнай эканомікай, сведчыць, што замежныя інвестыцыі ў агульным іх аб'ёме складаюць не больш як 10 працэнтаў. А гэта азначае, што нам трэба разлічваць перш за ўсё на ўласныя сілы. Але для таго, каб мы змаглі заняць дастойнае месца як на ўнутраным, так і на знешніх рынках, нам трэба спачатку аддаць прыярытэт накапленню.

Патрэбнасці нашай краіны ў інвестыцыях складаюць 5-6 мільярдаў долараў у год. У бягучым жа годзе мы зможам інвесціраваць у народную гаспадарку толькі каля 1,4 млрд. долараў.

Дзе ўзяць астатнія неабходныя сродкі?

Перш за ўсё ў нас развіты вытворчы патэнцыял, які ў прамысловасці сёння выкарыстоўваецца максімум на 50 працэнтаў, а ў сельскай гаспадарцы з улікам зямлі -- і таго менш. Тое ж самае можна сказаць і аб будаўніцтве і іншых галінах эканомікі.

З такім патэнцыялам мы проста абавязаны ўтрымаць традыцыйныя рынкі збыту. Але для гэтага патрабуецца вырашэнне многіх складаных задач, у тым ліку на ўзроўні Прэзідэнта і ўрада.

Глыбока перакананы, што нам разам з Расіяй і іншымі краінамі Садружнасці трэба прыняць шэраг неадкладных мераў па абароне ўнутранага рынку. Неабходнасць гэтай меры дыктуецца атрыманай у спадчыну ад мінулага неканкурэнтаздольнасцю нашай прадукцыі па цане і якасці.

Размова ідзе не аб ізаляцыі ад знешняга свету, а аб меры, якая выкарыстоўваецца многімі замежнымі краінамі. Імпарт жа для эканомікі рэспублікі будзе выконваць ролю таго шчупака, які не дае драмаць карасю.

Перад намі стаіць задача стварыць нармальны інвестыцыйны клімат для замежных і айчынных інвестараў. Важным крокам на гэтым шляху павінна стаць рэалізацыя адобранай нядаўна Кабінетам Міністраў Нацыянальнай праграмы прыцягнення інвестыцый у эканоміку Рэспублікі Беларусь, а таксама Ўказа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб стварэнні свабодных эканамічных зон.

Сярод іншых мераў можна назваць развіццё лізінгу, прыцягненне сродкаў насельніцтва, стымуляванне малога прыватнага вытворчага прадпрымальніцтва.

Зусім відавочна, што для вырашэння такіх важных задач, як рост аб'ёмаў вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі, павелічэнне інвестыцыйнай актыўнасці, неабходна стварыць шэраг агульнадзяржаўных умоў. Да іх перш за ўсё адносіцца ўзважаная дзяржаўная крэдытна-грашовая і падаткова-бюджэтная палітыка.

Антыінфляцыйная палітыка дзяржавы па-ранейшаму будзе падпарадкавана асноўным задачам -- не дапусціць самаразбурэння вытворчасці і далейшага збяднення насельніцтва. Прадугледжваецца паступовае зніжэнне ўзроўню інфляцыі з двух працэнтаў у месяц у 1997 годзе да 0,5 працэнта ў месяц у наступныя тры гады.

У залежнасці ад тэмпаў інфляцыі будзе ўстанаўлівацца і курс беларускага рубля да долара. Ён павінен складаць 80--100 працэнтаў ад росту інфляцыі (штомесяц). Адыход ад гэтай нормы можа прывесці да некіруемай інфляцыі. Бо сёння адным з галоўных стымулятараў інфляцыі з'яўляецца зніжэнне курса беларускага рубля. Для падтрымання экспарту трэба выкарыстаць іншыя меры, а не толькі гаварыць аб дэвальвацыі сваёй валюты.

Для падтрымання курса неабходна ствараць адпаведныя рэзервы Нацыянальнага банка. Такія магчымасці ёсць.

Вызначаючы параметры крэдытна-грашовай палітыкі, не магу не спыніцца на такім яе блоку як палітыка валютнага курса. Ва ўсім свеце яна з'яўляецца важнейшай складанай часткай дзяржаўнай эканамічнай і сацыяльнай палітыкі.

Дзяржава не можа быць пабочным назіральнікам стыхійных працэсаў на фінансавым рынку краіны. Яна проста абавязана ўмешвацца ў гэтыя працэсы, умела кіраваць імі.

У ідэалогію бюджэтнай палітыкі закладваюцца тры галоўныя мэты. Першая -- узмацненне сацыяльнай арыентацыі расходаў з улікам змяненняў прынцыпаў фінансавай падтрымкі сацыяльнай сферы.Другая -- пераход да актыўнай інвестыцыйнай і прамысловай палітыкі, ажыўленне рэальнага сектара эканомікі і павелічэнне за кошт гэтага падатковай базы. І трэцяя -- максімальная мабілізацыя ўсіх крыніц даходаў бюджэту.

Шмат спрэчак узнікае наконт дэфіцыту бюджэту, у тым ліку і з экспертамі міжнародных фінансавых арганізацый. Я думаю, што справа не толькі ў памерах дэфіцыту бюджэту. У многіх развітых краінах ён значна вышэйшы, чым наш, і гэта іх ніколькі не хвалюе. Галоўнае -- куды накіроўваюцца бюджэтныя сродкі і за кошт чаго фарміруецца дэфіцыт.

Паважаныя таварышы!

Паспяховае дасягненне пастаўленых мэтаў магчыма толькі пры зацікаўленым і творчым удзеле ў эканамічным жыцці грамадства кожнага працоўнага калектыву, усяго народа. На павышэнне зацікаўленасці і адказнасці кожнага паасобку і ўсіх нас разам павінна працаваць і рэфарміраванне адносінаў уласнасці.

Наша арыентацыя на раздзяржаўленне і прыватызацыю застаецца нязменнай. Ёсць Указ Прэзідэнта, ёсць адпаведная праграма, якія вызначаюць практычныя крокі па стварэнню ў рэспубліцы многаўкладнай эканомікі. Яны павінны выконвацца.

Аднак абавязковай умовай застаецца і тое, што змена ўласніка павінна весці да павышэння эфектыўнасці работы прадпрыемства, вызвалення бюджэту ад грузу стратных вытворчасцей.

Станаўленне прыватнай уласнасці -- гэта складаная праблема для беларускага менталітэту, сфарміраванага шматгадовым панаваннем грамадскай, дзяржаўнай уласнасці.

Спроба масавай прыватызацыі пры атрыманай у спадчыну нізкай эфектыўнасці вытворчасці, адсутнасці інвестыцыйнага капіталу і вопыту сучаснага кіравання ёсць па сваёй сутнасці псеўдапрыватызацыя.

На жаль, гэтага не хочуць разумець ні Сусветны валютны фонд, ні Сусветны банк, ні кіраўнікі краін-донараў, што і з'яўляецца каменем спатыкнення ва ўзаемаадносінах Рэспублікі Беларусь з гэтымі паважанымі міжнароднымі фінансавымі арганізацыямі. Тым не менш я спадзяюся на іх разуменне і падтрымку, бо ўкладваць грошы ў беларускую эканоміку аб'ектыўна выгадна.

У Праграме намячаецца дыферэнцыраваны і кропкавы падыход да раздзяржаўлення і прыватызацыі.

У бліжэйшы час нам неабходна завяршыць прыватызацыю сферы паслуг (за выключэннем паслуг чыгуначнага транспарту і сувязі, а таксама адукацыі і аховы здароўя, дзе рацыянальным з'яўляецца разумнае спалучэнне дзяржаўнай і прыватнай формаў уласнасці). Намячаецца прыватызацыя і малых, з колькасцю да 100 чалавек, прамысловых прадпрыемстваў і будаўнічых арганізацый. Гэта будзе ажыццяўляцца выключна праз адкрытыя публічныя аўкцыёны або конкурсы.

Па ініцыятыве як саміх прадпрыемстваў, так і дзяржавы плануецца акцыяніраваць сярэднія і буйныя прамысловыя прадпрыемствы, на якіх будуць створаны наглядальныя саветы. У састаў наглядальных саветаў увойдуць высокакваліфікаваныя спецыялісты, вучоныя, банкіры, прадстаўнікі цэнтральных органаў кіравання.

Акцыяніраванне сярэдніх і буйных прадпрыемстваў будзе суправаджацца перадачай на адкрытай конкурснай аснове правоў кіравання іх адміністрацыі або траставым кампаніям, уключаючы і замежныя; стварэннем сумесных з дзяржавамі СНД фінансава-прамысловых груп і холдынгавых кампаній.

Структурная перабудова эканомікі патрабуе актыўнага перамеркавання рабочай сілы, змянення сістэмы падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі кадраў з улікам патрэбнасцей рынку працы, працаўладкавання выслабаняемых работнікаў.

У бліжэйшы час прыйдзецца вырашаць праблему скрытага беспрацоўя, якое з'яўляецца сапраўды ярмом, тормазам нашага далейшага развіцця.

Неабходна рэалізаваць сістэму мераў, якія забяспечвалі б стварэнне новых эфектыўных рабочых месцаў, развіццё прадпрымальніцтва. Мы не можам дазволіць сабе дапусціць масавае беспрацоўе, выкідваць людзей на вуліцу. Людзі павінны быць упэўнены ў заўтрашнім дні, у тым, што яны будуць працаваць. Права на працу -- гэта важнейшае права любога цывілізаванага грамадства. І нам трэба яго забяспечыць.

Думаю, нам пара мець рэспубліканскую праграму стварэння рабочых месцаў. Канкрэтныя заданні па гэтай праграме трэба давесці да прадпрыемстваў.

Трэба распрацаваць нацыянальную і мясцовыя праграмы грамадскіх работ, перагледзець сістэму іх фінансавання. Хопіць беспрацоўным бадзяцца па вуліцах або перабівацца выпадковымі заробкамі. Няхай зоймуцца справай на карысць свайго горада, рэспублікі. І грошы атрымаюць не ў выглядзе дапамогі ад дзяржавы, а зробленыя.

Важнае месца ў Праграме адведзена развіццю сацыяльнай сферы.

Разумеючы, што будучыня нашай краіны цалкам залежыць ад маладога пакалення, яго здароўя, адукацыі, працаўладкаванасці, я даў даручэнні міністэрствам і ведамствам па шэрагу ключавых пытанняў маладзёжнай палітыкі. Створаны спецыяльныя фонды Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі і сацыяльнай падтрымцы здольных навучэнцаў і студэнтаў. Прыняты ўказы аб павелічэнні прыёму студэнтаў у дзяржаўныя ВНУ; аб павелічэнні памераў стыпендый навучэнцам, студэнтам і аспірантам; аб павелічэнні памераў дзяржаўных дапамог сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей; аб захаванні бясплатнага аздараўлення дзяцей і падлеткаў, якія пражываюць у населеных пунктах, што раней адносіліся да зон радыеактыўнага забруджвання.

У сувязі з падрыхтоўкай да новага навучальнага года са спецыяльнага фонду Прэзідэнта выдзелена трыццаць восем мільярдаў рублёў для аказання дапамогі мнагадзетным сем'ям. На кожнае дзіця з малазабяспечанай мнагадзетнай сям'і -- вучня агульнаадукацыйнай школы выдзяляецца па 500 тысяч рублёў.

Мы ўлічваем і далей будзем улічваць інтарэсы тых, хто ўкладвае сваю працу ў адукацыю і выхаванне нашага народа. У сувязі з гэтым устаноўлены даплаты спецыялістам за вучоныя ступені і званні, а таксама дзеячам сацыяльна-культурнай сферы, якія маюць ганаровыя званні.

Не менш сур'ёзнымі і важнымі для нас былі і застаюцца пытанні падтрымкі пенсіянераў і інвалідаў. Як вы ведаеце, у маі 1996 года быў падпісаны Указ Прэзідэнта «Аб кампенсацыі ўкладаў насельніцтва», які паклаў пачатак першаму этапу кампенсацыі грамадзянам рэспублікі Беларусь страт ад абясцэньвання ўкладаў. І пачаць гэты працэс было вырашана з ветэранаў вайны.

Хутка зіма, і я лічу неабходным падтрымаць адзінокіх непрацуючых пенсіянераў, чые пенсіі не перавышаюць 400 тыс. рублёў. Са спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ужо выдзелена 36,5 млрд. рублёў аднаразовай дапамогі для нарыхтоўкі сельгаспрадукцыі і паліва пенсіянерам. Думаю, што такая ж дапамога будзе аказана інвалідам, а таксама непрацуючым і асобам, якія не атрымліваюць пенсіі, ажыццяўляюць догляд за дзіцем-інвалідам або інвалідам І групы.

Цяпер у адпаведнасці з маім даручэннем, дадзеным у час рабочай паездкі ў раёны Брэсцкай, Гомельскай і Магілёўскай абласцей, якія пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, Міністэрствам сацыяльнай абароны падрыхтаваны змяненні ў пенсіённае заканадаўства. Цяперашні механізм павышэння пенсій, заснаваны на прымяненні мінімальнай заработнай платы, а ён негатыўна ўспрымаецца пенсіянерамі, будзе зменены. У якасці абмежавання гранічнага памеру заработку, з якога вылічваецца пенсія, цяпер будзе выступаць не мінімальная, а сярэдняя заработная плата рабочых і служачых.

Разам з пенсіянерамі зроблены канкрэтныя і важкія крокі па падтрымцы працаўнікоў вёскі. Аблвыканкомам дадзены дазволы на продаж вяскоўцам жылых дамоў і кватэр, пабудаваных за кошт бюджэтных сродкаў для перасяленцаў з раёнаў, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС, і доўгі час не заселеных імі.

Дзяржаўным сельскагаспадарчым прадпрыемствам указам Прэзідэнта таксама даецца права перадаваць бязвыплатна або прадаваць работнікам гэтых прадпрыемстваў, якія маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, недабудаваныя жылыя дамы, кватэры.

Для грамадзян, якія будуюць дамы і кватэры ў сельскай мясцовасці, за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту прадугледжаны субсідыі, а для тых, хто пачаў будаўніцтва да 1 ліпеня 1996 г., выдзяляюцца крэдыты тэрмінам да 40 гадоў.

Думаю, што гэтымі і іншымі мерамі мы зможам сур'ёзна дапамагчы сялянам, павысіць цікавасць у моладзі і спецыялістаў да работы ў вёсцы.

Нядаўна таксама апублікаваны Указ «Аб узмацненні сацыяльнай падтрымкі работнікаў бюджэтнай сферы».

Як бачыце, выканаўчая ўлада аператыўна рэагуе на змяненне сітуацыі, на справядлівыя крытычныя выказванні розных сацыяльных груп насельніцтва. А інакш і быць не можа.

Я не хачу даваць невыканальных абяцанняў, але паступова, з паляпшэннем эканамічнай сітуацыі, мы зможам задаволіць надзённыя запатрабаванні ўсіх катэгорый насельніцтва.

Паважаныя ўдзельнікі нарады!

Эканамічныя і сацыяльныя рэформы немагчымы без адпаведнага заканадаўчага забеспячэння. На жаль, я не магу сказаць, што такая заканадаўчая база створана.

Калі ацэньваць работу Вярхоўнага Савета XII і XIII скліканняў па колькасці прынятых ім законаў і пастаноў, то карціна складваецца быццам бы даволі спрыяльная. Аднак усё больш прэтэнзій да якасці заканадаўства.

Гэта не толькі мая думка, але і пазіцыя вучоных і спецыялістаў-практыкаў: эканамістаў, юрыстаў, работнікаў органаў кіравання, суда, пракуратуры, ды і большасці грамадзян нашай дзяржавы.

Парушэнне прынцыпу сістэмнасці пры развіцці заканадаўства; прыняцце законаў без эканамічнага абгрунтавання, часта нягледзячы на абгрунтаваныя пярэчанні ўрада і Прэзідэнта; супярэчнасці паміж прававымі актамі, якія прымаліся ў розны час, -- усё гэта істотна тармозіць сацыяльнае і эканамічнае развіццё грамадства. Спробы ж стварыць прававую базу рэформаў за кошт указаў Прэзідэнта сустракаюць жорсткае супраціўленне з боку кіраўніцтва Вярхоўнага Савета і Канстытуцыйнага суда. З абавязковымі спасылкамі на дзеючую Канстытуцыю.

Адказваючы за лёс краіны, за захаванне сацыяльнай стабільнасці і парадку ў ёй, я проста вымушаны быў звярнуцца да народа з просьбай аб пераглядзе паўнамоцтваў асноўных галін улады. Забяспечыць стабільнасць і паступальнае развіццё грамадства можна толькі ў тым выпадку, калі паўнамоцтвы асобных галін улады прапарцыянальныя ступені іх адказнасці за становішча спраў у краіне.

Я не буду падрабязна гаварыць аб праекце змяненняў у дзеючую Канстытуцыю. Думаю, вы з ім паспелі ўжо азнаёміцца. Адзначу толькі яшчэ раз, што размова ідзе не аб устанаўленні дыктатуры Прэзідэнта ў дзяржаве, аб чым крычаць на ўсіх вуглах прадстаўнікі апазіцыі, а аб імкненні цывілізавана развязаць клубок канстытуцыйных супярэчнасцей, якія сталі істотным тормазам на шляху сацыяльна-эканамічнага развіцця нашага грамадства.

Не магу я пагадзіцца і з думкай, што прыняцце паправак да Канстытуцыі істотна знізіць ролю Вярхоўнага Савета ў грамадстве. Наадварот, іх прыняцце ўпершыню дасць магчымасць парламенту засяродзіцца на выкананні сваіх галоўных абавязкаў, упарадкуе працэс падрыхтоўкі і прыняцця законаў у парламенце.

Законы павінны прымацца не пад уплывам палітычных амбіцый, не зыходзячы з жадання асобных па-лабісцку настроеных палітыкаў, а ў інтарэсах усяго грамадства і дзяржавы.

У нашых умовах, калі фарміруецца новая мадэль эканамічных адносін, заканадаўства павінна садзейнічаць рэформам, а не быць тормазам эканамічнага развіцця.

Асноўную ўвагу пры гэтым трэба ўдзяліць удасканаленню грамадзянскага і гаспадарчага заканадаўства. Цяпер яно груваесткае і супярэчлівае, не адпавядае патрабаванням і рэаліям сённяшняга дня. Безумоўна, прыярытэт павінен быць аддадзены новаму Грамадзянскаму кодэксу, які з'яўляецца асновай для сістэмнага рэфарміравання заканадаўства ў эканамічнай сферы.

Істотна змяніцца павінна заканадаўства аб уласнасці, у тым ліку з пункту гледжання ўпарадкавання адносінаў уласнасці, замацавання права прыватнай уласнасці, таму што дзеючае не змяшчае адзінага падыходу ў вызначэнні прававога рэжыму формаў уласнасці, няма механізма, які забяспечваў бы эфектыўнасць іх функцыянавання.

Неправацаванасць заканадаўства сур'ёзна стрымлівае развіццё рынку каштоўных папер, дзейнасць банкаў і фондавых біржаў. Банкаўскае заканадаўства не забяспечвае належнага рэгулявання дзейнасці Нацыянальнага банка, стварае ўмовы для ўзнікнення дробных банкаў, якія вядуць справу на вельмі нізкім прафесіянальным узроўні. Патрабуецца закон аб усіх відах каштоўных папер. Належным чынам не рэгулюецца і дзейнасць біржаў.

Патрабуе ўдасканалення заканадаўства ў сферы раздзяржаўлення і прыватызацыі. Акрамя таго, з'яўляецца актуальным прыняцце і ўкараненне на практыцы заканадаўства аб кіраванні дзяржаўнай маёмасцю, аб даверным кіраванні маёмасцю.

Для правядзення падатковай рэформы неабходны адзіны закон аб агульных прынцыпах падаткаабкладання -- Падатковы кодэкс, у якім павінны знайсці вырашэнне праблемы размежавання кампетэнцыі органаў заканадаўчай і выканаўчай улады ў галіне падаткаабкладання, праблемы непадатковых плацяжоў і эканамічных санкцый.

Новае падатковае заканадаўства павінна быць простым і стабільным, прадугледжваць скарачэнне падатковай нагрузкі на прадпрыемствы.

Развіццю гандлю і прытоку капіталаўкладанняў павінны садзейнічаць новыя Мытны кодэкс і Закон аб мытным тарыфе.

Трэба абнавіць Закон аб бюджэтнай сістэме, прыняць Закон аб чыгуначным транспарце, Паветраны кодэкс і Кодэкс гандлёвага мараплавання.

Мае патрэбу ва ўдасканаленні сацыяльнае заканадаўства.

Неабходна прыняць новы Кодэкс законаў аб працы, які вызначыў бы мадэль працоўных адносінаў ва ўмовах пераходнай эканомікі.

Трэба правесці кадыфікацыю пенсіённага заканадаўства. Гэта дасць магчымасць упарадкаваць пенсіённыя нормы, якія цяпер уключаны ў шматлікія заканадаўчыя і іншыя нарматыўныя акты, ліквідуе несістэмнае развіццё пенсіённага заканадаўства. Неабходна стварыць такую сістэму сацыяльнага забеспячэння, якая гарантуе грамадзянам дастатковы ўзровень сацыяльнай абароны і ў той жа час стымулюе прадукцыйную працу.

Як бачыце, поле для работы заканадаўцаў велізарнае, амаль не аранае ранейшымі і цяперашнімі дэпутатамі. Было б толькі жаданне працаваць ды ўменне правільна яе арганізаваць.

Паважаныя таварышы!

Рэалізацыя мераў, намечаных у Праграме, патрабуе высокай выканаўчай дысцыпліны, мэтанакіраванай арганізатарскай работы і адказнасці кадраў на ўсіх узроўнях.

Сёння ў нашай дзяржаве ў цэлым ужо склалася сістэма работы з кіруючымі кадрамі.

Асаблівую ўвагу трэба ўдзяляць рабоце з рэзервам кадраў на вылучэнне. Пакуль яшчэ ні ў сферы дзяржаўнага кіравання, ні ў вытворчай сферы не ўдалося наладзіць гэтую работу па-сапраўднаму эфектыўна. А мы ж адчуваем вялікую патрэбу ў высокакваліфікаваных кіраўніках. Менавіта ад іх кампетэнтнасці і адносінаў да справы ў многім залежаць вынікі работы нашай народнай гаспадаркі.

Чаму Беларускі аўтамабільны завод (дырэктар Марыеў Павел Лук'янавіч), гродзенскае ВА «Азот» (генеральны дырэктар Лангаў Валерый Валянцінавіч), яшчэ шэраг прадпрыемстваў і арганізацый і ў гэтых складаных умовах знаходзяць магчымасці, каб нарошчваць аб'ёмы вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі, павышаюць яе якасць, шукаюць і знаходзяць новыя рынкі збыту, рэгулярна плацяць работнікам заработную плату, а на іншых прадпрыемствах справы ідуць усё горш і горш?

Вазьміце, напрыклад, Смаргонскі агрэгатны завод (дырэктар Лабачоў Станіслаў Мікалаевіч). За 7 месяцаў 1996 г. вытворчасць прадукцыі тут зменшылася ў параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года на 36,5 працэнта. Пры гэтым запасы гатовай прадукцыі дасягнулі 20 млрд. рублёў і перавысілі сярэднямесячны аб'ём вытворчасці ў 3,5 раза. Пры сярэдняй зарплаце 750 тыс. рублёў яна не выплачвалася рабочым з чэрвеня. Завод знаходзіцца на картатэцы.

Такое становішча на заводзе склалася ў выніку адсутнасці гібкай вытворчай палітыкі і дакладнага бачання перспектывы. Развіццё завода практычна прыпынена, кіраўніцтва прадпрыемства і Смаргонскага гарвыканкома не могуць вызначыцца з лёсам вялікай колькасці аб'ектаў незавершанага будаўніцтва.

Чаму Бабруйскі гарвыканком змог павесці справу так, што прамысловасць горада пачала працаваць больш устойліва і экспартныя пастаўкі выраслі, а адміністрацыі той жа Смаргоні акрамя росту колькасці беспрацоўных пахваліцца няма чым?

Прыкладаў неаднолькавай работы прадпрыемстваў і арганізацый, што знаходзяцца ў роўных эканамічных умовах, шмат і ў іншых галінах народнай гаспадаркі.

Так, сярэднясутачныя прыбаўленні ў вазе буйной рагатай жывёлы ў калгасе «Ніва» Воранаўскага раёна за 7 месяцаў склалі 519 грамаў, а ў калгасе імя Маякоўскага Навагрудскага раёна -- усяго 125 грамаў. Ураджайнасць збожжавых у калгасе «Ніва» Столінскага раёна -- 58,3 цэнтнера з гектара, а ў саўгасе «Лоеўскі» Лоеўскага раёна -- 8,5 цэнтнера.

Або ўзяць іншы прыклад. Калгас «Чырвоны Кастрычнік» Стаўбцоўскага раёна, дзе старшынёй працуе Юнцэвіч Антон Уладзіміравіч, які з'яўляецца, дарэчы, і старшынёй Савета калгасаў рэспублікі.

Замест таго, каб на ўласным прыкладзе паказваць узор удумлівага і руплівага гаспадарання, ён заняўся палітыканствам і, як вынік, проста заваліў гаспадарку.

Мяркуйце самі. У мінулым годзе надой на адну фуражную карову склаў толькі 1766 кг, што больш чым на адну тону ніжэй за ўзровень 1991 года. Сярэднясутачныя прыбаўленні ў вазе буйной рагатай жывёлы склалі 187 грамаў, або на 222 грамы менш за ўзровень таго ж 1991 года. Знізілася ўраджайнасць сельскагаспадарчых культур.

Як станоўчы прыклад можна прывесці дзейнасць Салігорскага будаўнічага трэста №3 (кіраўнік Ашэйчык Мікалай Захаравіч). У мінулым годзе трэст выканаў падрадных работ на 221 млрд. рублёў, што на 10 працэнтаў больш, чым у 1994 годзе. У бягучым годзе сфарміраваны аб'ём падрадных работ, на 13 працэнтаў большы за фактычна выкананы ў 1995 годзе. Такога росту трэст дабіваецца за кошт актыўнага пошуку заказчыкаў за межамі існуючага традыцыйнага рынку. Толькі ў бягучым годзе ён выйграў тэндэры на будаўніцтва ў г. Мінску і шэрага аб'ектаў газапровода Ямал--Еўропа.

Трэст працуе прыбыткова. Запазычанасці па заработнай плаце няма.

А такі ж будаўнічы трэст № 18 у Оршы (кіраўнік Чайкоў Віталь Сямёнавіч) кожны год зніжае аб'ёмы падрадных работ, у тым ліку за межамі рэспублікі.

Як вынік у першым паўгоддзі 1996 года страты трэста склалі амаль паўтара мільярда рублёў, а запазычанасць па заработнай плаце на 25 жніўня перавысіла мільярд рублёў.

Галіновым міністэрствам і аблвыканкомам трэба неадкладна прыняць меры па выпраўленню сітуацыі на прадпрыемствах, дзе дрэнна ідуць справы, пры неабходнасці -- замяніць кіраўнікоў. З такой работай мы не толькі не пойдзем наперад, але і канчаткова даб'ём эканоміку.

Адным з асноўных пунктаў маёй прэзідэнцкай перадвыбарнай праграмы была барацьба з карупцыяй, і я строга прытрымліваўся выканання гэтага пункта. Ад займаемых пасад вызвалены шэраг кіраўнікоў органаў улады і кіравання, прамысловых прадпрыемстваў і праваахоўных органаў.

Пракуратурай рэспублікі ўзбуджаны і вядуцца крымінальныя справы адносна службовых асоб Галоўнага ўпраўлення па дзяржаўных матэрыяльных рэзервах пры Кабінеце Міністраў і АКБ «Беларусбанк», якія дапусцілі злоўжыванне службовым становішчам і разбазарванне дзяржаўных сродкаў.

За прысваенне буйных сум грошай арыштаваны і знаходзіцца пад следствам дырэктар магазіна «Аўтамабілі» ўпраўлення гандлю Міністэрства абароны В. П. Глод.

На 9 гадоў пазбаўлення волі з адбываннем пакарання ў калоніі ўзмоцненага рэжыму і канфіскацыяй маёмасці асуджаны дырэктар Беларускага цэментавага завода Е. Л. Радзевіч.

Наглядным прыкладам для многіх, хто паверыў у тое, што ў нас усё прадаецца і купляецца, можа служыць факт арышту ў будынку Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь старшыні праўлення Першага рэспубліканскага інвестыцыйнага фонду А. Г. Саманкова, які прапанаваў аднаму з памочнікаў Прэзідэнта хабар у суме 100 тыс.долараў ЗША за аказанне садзейнічання ў буйной камерцыйнай аферы.

Праваахоўнымі органамі прыняты комплекс мераў па процідзеянню карупцыі і правапарушэнням, якія звязаны з ёю. Створаны спецыялізаваныя падраздзяленні па барацьбе з карупцыяй у органах улады і кіравання.

Асаблівую трывогу выклікаюць факты карупцыі ў праваахоўных і кантралюючых органах -- структурах, якія закліканы стаяць на варце законнасці. Так, у лютым 1996 г. народным судом Цэнтральнага раёна г.Гомеля асуджаны да пазбаўлення волі тэрмінам на 3,5 года з канфіскацыяй маёмасці галоўны юрыст Гомельскай абласной падатковай інспекцыі В. Е. Філіповіч, які вымагаў хабар у прыватнага прадпрымальніка.

У сакавіку гэтага года судом Ленінскага раёна г. Гродна асуджаны за атрыманне хабару былыя супрацоўнікі ўпраўлення Службы кантролю Прэзідэнта па Гродзенскай вобласці І. М. Ульяненкаў і В. С. Стрыга.

Ацэньваючы дзейнасць праваахоўных органаў у сферы барацьбы з карупцыяй, лічу, што Міністэрства ўнутраных спраў, Камітэт дзяржбяспекі, Пракуратура рэспублікі ўсё яшчэ не выкарыстаў поўнасцю сілы і сродкі, якія ёсць у іх распараджэнні, і павінны ўзмацніць гэту работу.

У бліжэйшы час, карыстаючыся правам заканадаўчай ініцыятывы, я маю намер унесці ўжо напрацаваныя прапановы па змяненню заканадаўчай базы, накіраваныя на ліквідацыю ўмоў для карупцыі.

Рэалізацыя асноўных мэтаў і задач Праграмы патрабуе змянення падыходу да падрыхтоўкі кадраў. Сёння ўжо недастаткова толькі знаёміць кіраўнікоў усіх узроўняў з асновамі рыначнай эканомікі, маркетынгу, менеджменту, дзяржаўнага кіравання. Яны павінны авалодаць практычнымі навыкамі антыкрызіснага кіравання на макра- і мікраўзроўні. Найбольш вузкім месцам усіх папярэдніх антыкрызісных і параформенных праграм была менавіта іх рэалізацыя, якая ў сваю чаргу ўпіралася ў праблему кадраў.

Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, міністэрствам і іншым цэнтральным ведамствам трэба звярнуць на гэты аспект самую пільную ўвагу.

Паважаныя таварышы!

Такія ў агульных рысах мадэль і механізмы сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі на бліжэйшыя чатыры гады. Прэзідэнт і ўрад перакананы, што рэалізацыя Праграмы ажывіць гаспадарчую дзейнасць, будзе садзейнічаць глыбокім пераўтварэнням у грамадстве.

Але каб намечанае стала рэальнасцю, патрабуецца палітычная воля да працягу рэформаў, арганізаваная і высокапрадукцыйная праца ўсяго беларускага народа.

Дзякуй за ўвагу і за работу, таварышы!

УРАДЖАЙ-96

БУЛЬБА НА МІНШЧЫНЕ СЁЛЕТА БУЙНАЯ

Як паведамілі карэспандэнту «Звязды» ва ўпраўленні сельскай гаспадаркі і харчавання Мінскага аблвыканкома, у вобласці зараз убрана бульба з 2857 гектараў (8 працэнтаў ад пасаджанага). У складскія памяшканні гаспадарак ужо трапілі 43.644 тоны гэтай культуры. Ураджайнасць сёлета значна перавышае мінулагоднія паказчыкі -- 153 цэнтнеры з гектара (супраць 124).

На ўборку бульбы планавалася накіраваць 4950 студэнтаў мінскіх навучальных устаноў і 7 тысяч -- з раённых цэнтраў.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае надвор'е, на большай частцы тэрыторыі дажджы. Тэмпература паветра ў Віцебску -- 10--12, Гродне, Мінску, Магілёве-- 11--13, Гомелі -- 12--14, Брэсце -- 13--15 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е. 12-га ўначы -- на большай частцы тэрыторыі, удзень -- на ўсходзе дажджы, 13-га -- пераважна без ападкаў, толькі ў крайніх заходніх раёнах пройдуць кароткачасовыя дажджы. Тэмпература 12-га ўначы -- 6--11, удзень -- 10--15; 13-га ўначы -- 4--9, удзень -- 13--18 градусаў.

ПОГЛЯД

Кіраўніцтва парламента абвяргае заяву аб тым, быццам ВС мяркуе запасціся зброяй

10 верасня віцэ-спікеры Васіль Новікаў, Генадзь Карпенка і лідэр фракцыі камуністаў Сяргей Калякін на прэс-канферэнцыі абверглі растыражаваную «Интерфаксам» і Беларускім тэлебачаннем заяву Прэзідэнта аб тым, быццам Вярхоўны Савет «нашчупвае» магчымасць набыцця зброі і стварэння ўласнай аховы. Васіль Новікаў назваў гэтую заяву паклёпам. «Мы мірныя людзі. Вярхоўны Савет ніякіх рашэнняў па зброі не прымаў», -- зазначыў В. Новікаў.

-- Гэта гаворыцца для таго, каб падрыхтаваць людзей да магчымага разгону Вярхоўнага Савета. Нават вышэйшым асобам дзяржавы няма доступу да дзяржаўнага тэлебачання і радыё. Даходзіць да таго, што ўжо не друкуюцца законы, прынятыя Вярхоўным Саветам. У нармальнай краіне вінаватыя за такое даўно ўжо былі б у турме. У нас пануе не сіла права, а права сілы, -- заявіў Сяргей Калякін.

9 верасня кіраўніцтва Вярхоўнага Савета звярнулася да старшыні Белдзяржтэлерадыё з просьбай прадаставіць 15-хвілінны эфір у перадачы «Дыялогі АТН», для таго каб пракаменціраваць прынятае Вярхоўным Саветам рашэнне па рэферэндуму. Аднак станоўчага адказу яны не атрымалі. Кіраўніцтва Вярхоўнага Савета мае намер дабівацца эфіру на працягу тыдня.

Каменціруючы заяву Прэзідэнта аб тым, што ён, нягледзячы на рашэнні парламента аб даце рэферэндуму, хоча пайсці сваім шляхам і правесці рэферэндум 7 лістапада, першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Васіль Новікаў заявіў, што калі Прэзідэнт пойдзе сваім шляхам, то гэта будзе нелегітымны, неканстытуцыйны шлях, які стане «дзяржаўным пераваротам 7 лістапада». Васіль Новікаў ахарактарызаваў прынятае ВС на мінулым тыдні рашэнне аб правядзенні рэферэндуму як адпаведнае законам і Канстытуцыі. «Калі Прэзідэнт заяўляе, што да 90 працэнтаў электарату падтрымліваюць яго, то навошта хвалявацца, няхай разумны народ сам разбярэцца», -- зазначыў В. Новікаў.

Сяргей Калякін заявіў, што ў выпадку, калі ў Беларусі ўсталюецца дыктатура, тады настане канец беларуска-расійскаму супольніцтву: Расія будзе вымушана разарваць яго, паколькі яна лічыць сябе цывілізаванай, дэмакратычнай дзяржавай. На думку Генадзя Карпенкі, Аляксандр Лукашэнка не мае падтрымкі сваім крокам з боку Расійскай Федэрацыі, у тым ліку і падчас апошняга яго візіту ў Маскву. Сам Генадзь Карпенка 10 верасня выязджае ў Маскву для правядзення кансультацый.

Васіль Новікаў заявіў, што тыя дэпутаты, якія прагаласавалі за прыняцце пастановы аб рэферэндуме (а іх больш за сотню, зрабілі свой выбар і «панясуць свой крыж да канца». «Гісторыя будзе на нашым баку, -- падтрымаў яго Сяргей Калякін, -- у свеце ёсць шмат прыкладаў, калі шляхам пераваротаў захоплівалася ўлада, усталёўвалася дыктатура на працяглы час. Але аўтары такога сцэнарыя павінны ўлічваць сумны вопыт усіх узурпатараў і дыктатараў і апошні прыклад -- судовы прыгавор адносна былых прэзідэнтаў у Паўднёвай Карэі».

Такім чынам, адносіны паміж дзвюма галінамі ўлады ў сувязі з намечаным на 24 лістапада рэферэндумам за апошнія некалькі дзён значна пагоршыліся. Намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Генадзь Карпенка заявіў нават, што ў калідорах выканаўчай улады, паводле атрыманай ім канфідэнцыяльнай інфармацыі, абмяркоўваюцца два варыянты разгону Вярхоўнага Савета: у выпадку, калі парламент пачне працэдуру імпічменту, на наступны дзень дэпутаты будуць блакіраваны АМОНам і выкінуты са сцен парламента, як і іх папярэднікі XII склікання; другі варыянт -- прыняцце адпаведнай рэзалюцыі аб роспуску Вярхоўнага Савета на склікаемым у кастрычніку Усебеларускім кангрэсе.

Кіраўніцтва Вярхоўнага Савета таксама рэзка негатыўна ацаніла дзеянні па шальмаванню парламента з боку афіцыйных радыё і тэлебачання.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

З вяскоўцамі праводзяць натураплату: у выглядзе заробку -- збожжа ці бульба

Калі пазнаёміцца з дакументацыяй, якая адлюстроўвае выплату калгаснікам заробку, то можна ўбачыць сапраўдную піраміду, бо запазычанасць павялічваецца як снежны камяк. Лічыце самі: за сакавік -- 25 гаспадарак (доўг 1375 мільёны рублёў), красавік -- 121 (9202), май -- 549 (51.725), чэрвень -- 1340 (171.859), ліпень -- 2240 (359.824). Агульная сума запазычанасці па стану на 23 жніўня 1996 года склала рэкордную суму -- 594.068 мільёнаў рублёў (больш за палову доўгу ўсёй народнай гаспадаркі рэспублікі).

Лічбы на 5 верасня значна меншыя -- 251.069 мільёнаў рублёў. Удалося ліквідаваць і лютаўскую запазычанасць, даўгі зменшыліся і па іншых месяцах: за сакавік засталося 5 гаспадарак (доўг 347 мільёнаў рублёў), красавік -- 38 (2985), май -- 166 (13.664), чэрвень -- 523 (56.553), ліпень -- 1352 (177.610). Такім чынам, за два тыдні ліквідавана запазычанасць у суме 342.999 мільёнаў рублёў. За кошт чаго? Зараз на рахункі гаспадарак паступаюць грошы за збажыну, бульбу і іншыя прадукты. Такім чынам, вёска вяртае даўгі працоўным уласнымі сіламі. Таксама змяншаецца запазычанасць у сувязі з так званымі натурнымі выплатамі -- замест грошай калгаснікі атрымліваюць збожжа, бульбу, караняплоды, салому і... паслугі. Так, менавіта ўборка на ўласным участку абыходзіцца вяскоўцам у частку заробленых на калгасных палетках грошай. Доля натураплаты даволі вялікая: толькі па стану на канец ліпеня яна складала ўжо 17,4 працэнта ад агульных разлікаў,

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

НАДЗВЫЧАЙНАЕ ЗДАРЭННЕ, АХУТАНАЕ ТАЙНАЙ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Хоць і дакука ад такога надвор'я пасля амаль што летніх дзянькоў, усё ж служба на базе ішла звычайная. Караул моўчкі выконваў свае задачы. Не занятыя баявой службай вайскоўцы займаліся гаспадарчымі работамі. Былі людзі і ў тэхнічным парку.

На шчасце, не было людзей (у пахмурнае і дажджлівае надвор'е не знайшлося на тое жадаючых) ля пляцовак, непасрэдна на пляцоўках з боепрыпасамі. Раптоўна недзе каля дванаццаці гадзін (як быццам дакладны час -- 12 гадзін 10 хвілін) адбыўся магутны выбух. Адзін з вартавых (ён знаходзіўся на каравульнай вышцы) заўважыў гэты момант (магчыма, якраз толькі першыя яго ўражанні і змогуць у нечым паспрыяць далейшаму расследаванню «шышчыцкай справы», але гэта ўсё яшчэ наперадзе).

Не паспеўшы разабрацца ў тым, што ж дзеецца хаця б на тэрыторыі паста, салдат моцнай выбуховай хваляй быў скінуты з вышкі і засыпаны зямлёй. Дарэчы, у адрозненне ад другога вартавога, які таксама быў недалёка ад эпіцэнтра першага выбуху і атрымаў раненні, ён не надта пацярпеў. Але гэта толькі на першы погляд і чыста знешне. Можна толькі ўявіць, што давялося вытрымаць абодвум гэтым салдатам, якія толькі надвячоркам здолелі выйсці ў параўнаўча бяспечную зону. Тым часам каравул дзейнічаў у адпаведнасці са сваімі статутнымі абавязкамі.

Па трывозе да месца выбуху выехалі пажарныя машыны вайсковай часці. Але ўжо з першых хвілін людзі зразумелі, што змаганне з непасрэдным ачагом бессэнсоўнае. Тэрыторыя выбухаў усё больш пашыралася. Трэба сабе толькі ўявіць, якой небяспецы падвяргалі сябе вайскоўцы, што апынуліся побач з палаючым штабелем (яны ж якраз ведалі, што ў кожным з іх змяшчаецца да дваццаці тысяч снарадаў). Дарэчы, усяго на артылерыйскай базе захоўвалася 1200 тон снарадаў. Як нам удалося даведацца, калі мець на ўвазе штатны расклад дадзенага вайсковага калектыву, улічваць усе яго магчымасці, аб'ём боепрыпасаў, якія там захоўваліся, перавышаў дазволеныя на базе нормы прыблізна на 60 працэнтаў. Гэтым днямі стала вядома і такая акалічнасць. Гэтая артылерыйская база, калі б на тое былі неабходныя фінансавыя сродкі, падлягала б скарачэнню. Аднак і тут умяшалася эканамічная прычына. Увогуле, ліквідоўваць падобныя арсеналы было б нашмат прасцей пры наяўнасці пад'язных чыгуначных пуцей. У дадзеным выпадку вырашэнне праблемы звязана з надзвычай дарагім выкарыстаннем аўтамабільнай тэхнікі. Таму ў Шышчыцах і чакалі... Гавораць, што нават калі б пачалі ліквідацыю гэтага арсенала, то да поўнага завяршэння спатрэбілася б не меней як тры гады.

Калі гаварыць пра першыя хвіліны здарэння, то па ўсіх ацэнках высокай пахвалы заслугоўваюць дзеянні камандавання базы. Літаральна за кіламетр-паўтара ад месца захоўвання саміх боепрыпасаў размешчаны казармы, два жылыя дамы з сем'ямі ваеннаслужачых. Учора мы бачылі, у якім стане знаходзяцца памяшканні вайсковага гарадка: тут не толькі выбітыя шыбы і дзверы, але і прабітая столь, паваленыя сцены. Ізноў жа (даводзіцца і радавацца гэтаму) добра, што якраз у школе знаходзіліся дзеці жыхароў гарадка. Іначай давялося б шукаць падлеткаў у навакольных пералесках. І хто ведае, дзе б яны гулялі ў казакоў-разбойнікаў: паблізу або падалей ад складоў. Дарослыя ж заўсёды больш дысцыплінаваныя, чым дзеці. Таму, ацаніўшы сітуацыю, яны хто ў чым выбягалі з кватэр. Эвакуацыя была праведзена за лічаныя хвіліны. Зараз, між іншым, мясцовымі ўладамі, камандаваннем Слуцкага гарнізона было зроблена ўсё магчымае, каб супакоіць, падтрымаць людзей. 60 чалавек зараз размешчана ў гасцініцы КЭЧ. Усім прадастаўлена бясплатнае харчаванне. Астатнія расквартараваліся па знаёмых і родзічах. Ужо зараз дастаўляюцца неабходныя будаўнічыя матэрыялы да жылога гарадка.

У газетах ужо паведамлялася пра эвакуацыю жыхароў вёсак Вежы, Адамава, Паўлаўка, а таксама насельнікаў дзіцячага санаторыя «Сонейка». На справе ж людзі засталіся ў сваіх дамах. А дзеці ўжо ў панядзелак вярнуліся ў санаторый. А некаторыя вяскоўцы (з тых жа Вежаў) і ў суботу, пасля пачатку «артабстрэлу», працягвалі капаць бульбу. Будзем спадзявацца, што ўжо ў дакопкі артылерыйская кананада не стане іх пужаць. Праўда, жыхарам базы не пашанцавала ў большай ступені. Каля згаданых двух-, трохпавярховых дамоў ёсць і хлеўчукі. Канешне ж, свіней ніхто ў першую чаргу не эвакуіраваў. І зараз па іх, «беспрытульнікаў», вяртаюцца гаспадары. Жыць жа трэба. І думаць пра заўтра -- таксама.

Непасрэдна на склады і прылеглую тэрыторыю ў некалькі соцень метраў, зразумелая справа, ніхто доступу не мае. Арганізавана -- і нават далёка на пад'ездах -- ахова. Услед за міліцэйскімі пастамі -- надзейная заслона вайскоўцаў. Дзякуючы кіраўніцтву Міністэрства абароны, якое працуе непасрэдна на месцы, карэспандэнтам «Звязды» ўдалося трапіць і на тэрыторыю гарадка, падысці як мага бліжэй да эпіцэнтра здарэння. Пакуль што чуюцца выбухі. Праўда, калі б не наступствы папярэдняй кананады (у большай ступені -- суботняй), то часам, не чуючы выбухаў, не бачачы на тварах вайскоўцаў асэнсаванай заклапочанасці, цяжка і падумаць, што здарылася велізарная бяда. Часам у размовах з афіцэрамі даводзілася чуць: «Добра што...» Сапраўды, добра што няма ахвяр. Добра, што радыус палёту снарадаў абмяжоўваецца 3-4 кіламетрамі. Магло б быць інакш, калі адзін за адным невядома ў якім напрамку паразляталіся б рэактыўныя снарады (іх на базе каля 10 працэнтаў ад агульнага аб'ёму). Тады радыус небяспекі павялічыўся б да дваццаці кіламетраў. А гэта ж і ў бок Слуцкай шашы.

Учора на месцы здарэння працавала 5 брыгад сапёраў. Ім дапамагаюць, выконваючы ролю шукальнікаў, 250 салдат. Знайшоўшы снарад, яны абазначаюць месца тычкай. Далей -- справа сапёраў.

Паводле ўчарашніх даных, было знойдзена ў лесе, на навакольных палетках каля 150 снарадаў. Як правіла, гэта боепрыпасы цяжкай артылерыі. На нашых вачах у тарфяніку з глыбіні паўтара метра чатыры салдаты з цяжкасцю змаглі выцягнуць артылерыйскі снарад да 203-мм гарматы. Пасля яго, як і яшчэ два дзесяткі падобных, на машыне з пяском павезлі ў спецыяльна адведзенае месца ўзрыву. Між іншым, шмат снарадаў даводзіцца падрываць і там, дзе іх знаходзяць. Справа ў тым, што пры наяўнасці запалу нават дотык да такога снарада прывядзе да выбуху. Таму лепей хаця б такім чынам не рызыкаваць. Але ж з кожным днём пошукаў, калі сапёры ўсё бліжэй будуць падыходзіць да месца здарэння, да штабялёў са снарадамі, небяспека стане павялічвацца. Непасрэдна ж на базе падарваць снарады па зразумелых прычынах немагчыма.

Зараз створана спецыяльная камісія па ліквідацыі наступстваў здарэння і высвятленню яго прычыны. Пакуль вайскоўцы не спяшаюцца дзяліцца ўласнымі версіямі таго, што адбылося. Але яны запэўніваюць, што толькі не вогнішча стала прычынай першага выбуху. Але што ж тады?

Сядзіба

Выпуск № 330 Рубрыку вядзе Мікалай ЧАХОЎСКІ

ПЕРАПІСКА З ЧЫТАЧАМІ

Алене АРЭХАВАЙ (г. Слуцк)

Півоні — такія ж доўгажыхары, як і, скажам, яблыні. На адным месцы яны могуць развівацца і даваць цудоўныя кветкі паўстагоддзя!

Перад пасадкай абавязкова капаюць ямы: мінімальная — 50х50 см і максімальная — 90х60 см (першая лічба — дыяметр, другая — глыбіня). На дно сыплюць суперфасфат і хлорысты калій (адпаведна шклянку і паўшклянкі), перамешваюць. Далей кладуць перапрэлы гной (вядро), накрываюць зямлёй на паўштыка лапаты, зноў перамешваюць. Зверху засыпаюць чарназёмам з рачным пяском (сумесь 1:1). У яе ўносяць да 200 г суперфасфату і 250 г попелу. Усё перамяшаць, а зверху палажыць слой гумусавай зямлі (можна кампост). У цэнтры робіцца адтуліна і туды ўстаўляецца корань з некалькімі пупышкамі. Пасля таго як зямля асядзе, праверыць, на якой глыбіні пупышкі. Калі ніжэй, чым 5 см ад узроўню глебы, — паднясь. Інакш не будзе цвісці. Не парадуе расліна кветкамі і ў цяні, без належнага рыхлення, паліваў і падкормак.

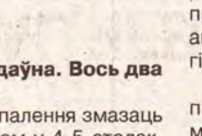
Не бойцеся зразаць кветкі — ад гэтага півоня толькі паляпшаецца.

А. В. ГОСЦЕВЫМ (г. Баранавічы)

Белакачанная капуста ўмее пастаяць за сябе. Калі сонечны кавалак глебы, дастаткова вільгаці і арганікі, яна, як вы пішаце, «скача так, што не дагоніш».

А чаму не завязвае галовак? Прычын можа быць шмат: несвоечасовы паліў (верхнія лісцікі малыя і шызага колеру), не хапае сілкавання, хварэе (галоўным чынам баіцца кілы). Могуць сапсаваць справу вусені, якія падчыстую з'ядаюць маладыя парасткі.

А ўвогуле галоўка «будуецца» наступным чынам. Прыкладна праз месяца паўтара-два пасля пасадкі (познія сарты) на верхавіне выкідваюцца маленькія лісцікі, якія не выраўноўваюцца, а закручваюцца, утвараючы «мячык». З ніжэйшых пупышак адразу ж ідуць новыя парасткі, якія шчыльна запаўняюць пустэчы. Урэшце качанчык становіцца пругкім. Далей закрываюцца ніжэйшыя лісцікі і ўсё адбываецца па звыклай схеме (глядзіце малюнак). Самыя ніжнія лісты ніколі не закрываюцца — іх смела можна зразаць. Чаму трэскаюцца качаны? Ад унутранага ціску. Асабліва ў ранніх і сярэдняспелых сартоў. Калі такі качан своечасова не зрэзаць, ён стане зялёным. Можа нават кранунцца ў рост верхняя пупышка.

Івану ГОСЦЕВУ (г. Мінск)

Рэцэпты лячэння радыкуліту мёдам вядомы здаўна. Вось два з іх.

Пры з'яўленні вострага болю ў паясніцы месцы запалення змазаць падагрэтым мёдам і абвязаць сухім ільняным ручніком у 4-5 столак. Верхні край абавязкова дастае да рабрын, а ніжні — да тазавай косці. Адразу лажыцца на спіну, падклаўшы пад «балячку» электрагрэлку ці нешта падобнае на яе (нават нагрэтыя на вогнішчы цагліны). Звычайна праз 3-4 гадзіны боль сціхае.

Лечыць і сумесь (па адной сталовай лыжцы) мёду, алею і настоенага на пропалісе віннага спірту. Масу змяшаць і густа нанесці на гарчычнікі, а пасля накладваць іх на балючыя месцы. Каб не ссоўваліся, прымяняць ручнікі ці проста нейкія шырокія стужкі (бінты), зноў-такі ўцяпляць. Увогуле, радыкуліт не церпіць холаду.

Івану КОЎТУНУ (г. Ліда)

Птушыны памёт прадаецца ў сухім выглядзе, у кампостах (пілавінне апрацоўваецца растворам памёту), у вадкім выглядзе. У любым выпадку агароднік павінен быць уважлівым, бо ў гэтым гноі ўтрымліваецца вельмі вялікая колькасць азоту.

З гэтай нагоды яго лепш уносіць вясною, бо за восень, зіму і вясну шмат азоту вымыецца і не дастанецца раслінам. Вельмі добра кампост дзейнічае ў падкормках (вядро на 20 пагонных метраў) з загортваннем у міжрадкоўі на глыбіню 5—8 см. Але ў падкормках выкарыстоўваецца ў асноўным свежы памёт (вядро на 200 літраў вады).

Сухі памёт (без пілавіння) раўнамерна рассыпаецца па зямлі — паўвядра на 10 кв. м у час веснавой падрыхтоўкі глебы.

КАЛІ ВЫБІРАЦЬ МОРКВУ?

Большасць сартоў сталовай морквы — ранняга ці сярэдняранняга тэрміну выспявання. Гэта значыць, што 80—100 дзён з моманту ўсходаў дастаткова, каб выраслі асобіны ў 70—120 грамаў. Значыць, на пачатку верасня можна браць кошыкі, лапаты ці вілы і...

Аднак не спяшайцеся на градку. Морква можа расці і цэлую восень, але вось маразы шкодзяць. Вучонымі заўважана, што якраз у верасні наступае максімум прытоку рэчываў, якія даюць большую вагу і адметную якасць. Асабліва добрая аддача зялёных частак. Кожны здаровы лісцік літаральна напаўняе пажыўнымі рэчывамі караняплод. Здараецца, да трэці прадуктаў фотасінтэзу аказваецца ў межах караняплода! Нават цыбуля не можа спрачацца з морквай па такой аддачы.

Калі ж капаць? Ва ўмовах Беларусі гэта лепш за ўсё рабіць у першых чыслах кастрычніка. Вядома, глядзець на надвор'е. Калі паступілі маразы (больш як 5 градусаў), чакаць з мора пагоды няма чаго. А вось слабыя замаразкі ў 1—2,5 градуса шкоды не прынясуць. Толькі варта расліны акучыць зямлёю. Для перасцярогі.

Што яшчэ можа сапсаваць прадукцыю? Вільгаць. Залішне многа вады — абавязкова будуць развівацца гнілі. Моркву, што пабыла ў мокрым асяроддзі, трэба...памыць. Пры гэтым чыстай вадою. Мы знімем хворую зямлю, дадзім караняплоду свежае паветра. Пасля «лазні» — сушыць на сонцы ці пад паветкай, час ад часу акуратна варочаючы бурт. Захоўваць толькі здаровыя асобіны. Самае найменшае падазронае месца павінна весці да выбракоўкі.

Морква выдатна захоўваецца ў рачным пяску, ці тым, які выкапаны з глыбіні зямлі (да 1-2 метраў). Палажылі рад морквы — прысыпалі. Так да верху скрынкі. Можна моркву перасыпаць шалупіннем ад цыбулі, дробнымі вугольчыкамі, мелам. У памяшканні павінна быць суха і немарозна.

ПАМІДОРЫ МОЖНА ВЫРАТАВАЦЬ

Меркавалася, што сёлета кошт кілаграма памідораў будзе ў межах 8—10 тысяч беларускіх рублёў. Але надзеі не спраўдзіліся. Цэннік указвае на 15.000. Пацікавіўся ў прадаўца з Херсонскай вобласці: «Што, на Украіне неўраджай?»— «Не, ураджай добры, але везці няма сэнсу, — адказала жанчына. — Пошліны так цісну́ць, што немагчыма ўздыхнуць. За што набыў там — за тое прадай тут. Хоць цэны ў нас і ў вас вельмі розныя — 0,25 долара і амаль долар у Мінску. А яшчэ транспарт...»

Дачнікі, якія не абаранілі свае пасадкі ад хвароб, здаецца, не павінны пускаць усё на самацёк. Шмат чаго можна зрабіць, нават хворыя плады падлячыць. Калі яны з плямамі (першыя адметныя сляды фітафторы), то патрымайце іх тры хвіліны ў вадзе з тэмпературай 60 градусаў. Старайцеся, каб балячкі ўвесь час былі ў вадзе — злёгку памешвайце.

Смела знімайце плады зялёнымі. Зноў лазня ў 60-градуснай вадзе, толькі меншай працягласцю — дзве хвіліны. Хай плады абсохнуць і даспяваюць у хаце на падлозе ці падаконніку. Не прынясе шкоды скрынка, у якой сыпкі сыпучы торф, вельмі сухое пілавінне, сена. Тут правіла такое: калі прадукцыя неабходна тэрмінова, тэмпература для даспявання высокая — ад 25 да 30 градусаў. Аглядаць, варочаць. У агульную масу зялёных асобін класці чырвоныя ці пабурэлыя плады.

Перыяд выкарыстання знятых памідораў можна падоўжыць на месяц-паўтара. Для гэтага тэмпературу знізіць да 10—15 градусаў (на балконе, у хляве, на дачы, пад паветкай). Зноў аглядаць. І калі ўбачылі хворыя — адразу выдаляць.

Ёсць і такі спосаб. Здаровы куст разам з зямлёю перанесці ў падвал. Устойлівая тэмпература ў межах 10—15 градусаў дазволіць усім пладам наліцца і выспець. Толькі заходзь і здымай чырвоныя асобіны.

Украінскія агароднікі і іх калегі з паўднёвых раёнаў Беларусі прама на градцы накрываюць памідоры саломай ці сенам. Зверху накідваюць плёнку. Пад такой «коўдрай» працэс выспявання даволі хуткі. Вядома, лісточкі ў асноўным знятыя, на сцяблінах амаль адны плады.

НАБЫВАЦЬ САДЖАНЦЫ РАНА

На базарах з'явіўся пасадачны матэрыял — парэчкі, агрэст, вішні, нават яблыні і грушы.

Але набываць саджанцы (ды і прадаваць!) яшчэ рана. Памятаеце, якое было лета? Глеба перасохла. Не раслі нават грыбы. Таму дажджы ў першай дзесяцідзёнцы верасня — вялікая падмога нашаму зялёнаму сябру. Карані, якія засумавалі па добрай вадзе, прагна глытаюць яе, нясуць ва ўсе органы. І нават у запас.

Дрэўцы будуць дужэць штодня. Зімаваць ім, як кажуць, без праблем. Толькі ў канцы месяца ці пачатку наступнага можна браць рыдлёўкі і садзіць свой сад.

«Я ніколі не быў касмапалітам, таму што любіў і буду любіць сваю Радзіму»

5 верасня ў канцэртнай зале «Мінск» адбыўся канцэрт у мінулым расійскай, а цяпер амерыканскай «зоркі» Вілі Токарава. Пасля 2-гадзіннага выступлення ён даў інтэрв'ю.

— Як вас прыняла Радзіма?

— Як роднага, блуднага сына.

— Ці сумавалі вы?

— Так, вельмі моцна сумаваў, пакуль мяне не запрасілі сюды, на родную зямлю, з маімі канцэртамі.

— А хто наладжвае тут вашы выступленні?

— Мой дырэктар Людміла Пякоўская, яна запрасіла мяне выступіць тут. А з верасня наступнага года я пачынаю супрацоўнічаць з вядомай фірмай «АРС».

— Наколькі нам вядома, спачатку вам было вельмі цяжка ў чужой краіне. Бо вы прыляцелі туды, ведаючы, што вас там ніхто не чакае.

— Так, спачатку было даволі складана. Прыходзілася многа працаваць. Быў таксістам, пакуль, нарэшце, не займеў гонар выступаць у амерыкана-бразільскім клубе ў цэнтры Нью-Йорка ў тэатральным раёне. Там я выступаў каля 7 месяцаў.

— І колькі песень вы паспелі ўжо падарыць сваім паклоннікам?

— У Амерыцы выпушчаны 22 мае кампакт-дыскі. А ў Маскве фірма «Тэнар» нядаўна выпусціла пласцінку «Чуткі».

— На вашых канцэртах у Амерыцы прысутнічае больш рускіх ці амерыканскіх слухачоў?

— На мае выступленні ў рускім клубе «Адэса» ў Нью-Йорку прыходзяць як рускія, так і амерыканцы — усе тыя, хто любіць, каму падабаюцца мае песні.

— Якая з песень найбольш падыходзіць да вашага вобраза?

— Я вялікі аматар лірыкі, таму, у прыватнасці, «Аве Марыя», «Белыя бярозкі», «Дзве зоркі» найбольш адпавядаюць майму іміджу.

— Ці можна сказаць, што вы грамадзянін свету?

— Я ніколі не быў касмапалітам, таму што любіў і буду любіць сваю радзіму.

— Чым псіхалогія нашых дзяўчат адрозніваецца ад амерыканскіх?

— Рускія дзяўчаты ўжо праз 2 тыдні прыстасоўваюцца да новых умоў, дзе б яны ні знаходзіліся. Нашы дзяўчаты вельмі меркантыльныя, для іх самае важнае ў жыцці — гэта грошы.

— Як вы распараджаецеся сваім капіталам?

— Трачу грошы на што хачу. Увогуле я люблю жыць, не лічачы, колькі грошай у мяне засталося.

— Якія ў вас захапленні, акрамя музыкі?

— Вельмі люблю дзяцей, іх я выхоўваю ў духу сучаснасці. Люблю адпачываць на прыродзе, гэта дае мне мноства ідэй і задум.

— Ці страшна вам выступаць перад перапоўненай залай?

— Зусім не. Калі я бачу, што гледачам сапраўды падабаецца тое, што я раблю на сцэне, гэта дае ў мне сілы. Гледачы даюць мне энергію, якую потым ім вяртаю ў выглядзе сваіх песень.

— Якую музыку вы самі любіце слухаць?

— Перш за ўсё мяне цікавяць добрая аранжыроўка, мелодыя, выканаўца. Усё гэта павінна быць выдатным. А так я люблю класіку, джаз.

— Ці пісалі вы вершы ў юнацтве.

— Так, спрабаваў. Неяк аднойчы ў школе мой верш змясцілі ў насценнай газеце. Пасля гэтага я стаў героем школы.

— Які ваш любімы спіртны напой? У Амерыцы, наколькі мне вядома, у асноўным п'юць віскі.

— Я люблю толькі рускую гарэлку і п'ю яе рэгулярна, але ў такіх дозах, якія прыносяць карысць, а не шкоду.

— Які ваш любімы спявак?

— Той, хто не спявае пад фанаграму. Бо цяпер стала модным запісаць найлепшы варыянт выканання песні на плёнку, а затым гэту плёнку круціць перад гледачамі. Такі выканаўца ніколі не зможа зразумець гледача.

— Што б вы маглі пажадаць чытачам нашай газеты?

— Аб'ектыўнай і праўдзівай інфармацыі.

Святлана МАТВЕЕВА.

НА АТРЫМАННЕ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРЭМІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

З ЧАГО ПАЧЫНАЕЦЦА ЧАЛАВЕК?

Вядома, што дзіцячае светаўспрыманне значна адрозніваецца ад дарослага. Калі затузаныя жыццёвымі клопатамі дарослыя нярэдка бачаць свет у немудрагелістай двухколернай афарбоўцы, то дзеці звычайна маюць больш назіральнае, уражлівае вока ды не скаванае штучнымі правіламі вобразнае мысленне. Прыгадваецца невялікае апавяданне Янкі Маўра «Падарожжа вакол дома», у якім не ўпільнаваная старэйшым братам аднагадовая дзяўчынка ўпершыню самастойна выйшла на вуліцу, дзе сутыкнулася з зусім новымі, не знанымі раней з'явамі. У гэтым новым жыцці незвычайную пазнавальную каштоўнасць мелі для яе і шкарлупіна ад яйка, і саломінка, і сляды аўтамабільнага пратэктара. Звычайны кот выглядаў для дзяўчынкі як сярэдніх памераў тыгр, а певень быў страшыдлам, па росту вышэйшым за яе. Пад пяром таленавітага пісьменніка тыповая, тысячы і мільёны разоў узноўленая сітуацыя паказана як незвычайны цуд пазнання маленькім чалавекам багатага і непаўторнага свету.

Ці памятаем мы, як былі дзецьмі? Ці добра разумеем патрэбы маленькіх істот, якіх самі пусцілі на свет? Ці ўсё робім для таго, каб будучыя грамадзяне нашай краіны раслі не толькі здаровымі, але таксама і багатымі духоўна, здольнымі бачыць жыццё ва ўсёй разнастайнасці яго праяў?

Кнігі пісьменніка Уладзіміра Ягоўдзіка «Дзівосны карабель» і «У царстве Вадзяніка» ўводзяць маленькага чытача ў шматколерны свет роднай прыроды. Аўтар прапануе кароткія апавяданні пра зайца, лісу, жураўля, сініцу, сома, бабра, іншых насельнікаў нашых лясоў, палёў, балот, рэк і азёр. Кожны з твораў уяўляе сабой, па сутнасці, своеасаблівую мастацкую мініэнцыклапедыю. Уніклівы погляд на асобнага звера, птушку ці рыбіну дазваляе ўбачыць «аблічча» і зафіксаваць «характар».

Некаторыя рысы розных прадстаўнікоў беларускай фауны маленькаму чытачу могуць быць знаёмы: бабёр у кнізе выступае ў якасці стараннага будаўніка, а бусла немагчыма ўявіць сабе без таго, каб ён не паляваў на жаб. (Пісьменніку гэтая птушка нагадвае босага, з чырвонымі нагамі касца ў белай кашулі і з чорнай торбай за спінаю.) А хто з ходу адкажа, што ўласціва такім рыбам, як стронга і вугор, якія звычкі маюць выдра, барсук, ласка? Колькі іголак носіць на сваёй спіне вожык? На гэтыя і іншыя пытанні дзеці знойдуць адказы ў кнігах Уладзіміра Ягоўдзіка.

Мы, бадай, часцей цікавімся экзатычнымі кракадзіламі, сланамі і лемурамі, чым «банальнымі» зайцамі ці мурашкамі. Звыклае для нас жывёльнае і расліннае асяроддзе нярэдка здаецца нам сумным і малацікавым. Але менавіта яно ў многім фарміруе нас саміх, утрымлівае ў сабе своеасаблівы нацыянальны космас. Многія апавяданні Уладзіміра Ягоўдзіка «інкруставаны» народнымі паданнямі пра жывёл і птушак. У адным з іх расказваецца аб тым, як аднойчы добры чараўнік сустрэўся з аратым. Цяжка працаваць селяніну.

Запытаўся чараўнік, чым дапамагчы яму ў цяжкай земляробчай працы. «Ніякай мне не трэба палёгкі, — адказаў селянін. — Толькі слухаць абрыдла, як грукае каменне аб саху». Тады стварыў чараўнік жаваранка — і адразу зашчабятала, зазвінела песнямі паднябессе. Весялей стаў цягнуць саху знясілены конік, Упершыню за цэлы дзень усміхнуўся араты. Вядома, гэта рамантычная легенда катэгарычна разыходзіцца з рэчаіснасцю. Але колькі ў ёй глыбокага паэтычнага зместу, колькі веры ў сілу прыгажосці! Зрэшты, ці такая ўжо непраўдзівая гісторыя пра аратага і жаваранка? Бо песні, спевы сапраўды суправаджаюць усё жыццё беларуса — ад калыскі і да магілы. Толькі прыгожае ў жыцці трэба ўмець бачыць.

У цыкле апавяданняў «Бабуліна варта» галоўнымі героямі выступаюць свойскія жывёлы: кот Рыжык, певень Задзірака, бычок Белалобік, сабака Атаман, баранчык Жучак. Гэтыя звычайныя і адначасова незвычайныя істоты, бадай, добра знаёмы дзецям, і пісьменнік яшчэ раз звяртае ўвагу на тое, што менавіта выдзяляе тую або іншую жывёліну сярод астатніх. Так, Рыжык любіць падлашчыцца да людзей, калі яны знаходзяцца за сталом. Певень Задзірка не толькі з'яўляецца курыным правадыром, але яшчэ мае схільнасць кідацца ў бойку да чалавека. А вось сабака Атаман не апраўдаў даверу апавядальніка з кнігі «Дзівосны карабель»: герой спадзяваўся, што з Атаманам можна будзе абараніцца нават ад ваўкоў, а сабака пацярпеў ганебнае паражэнне ад... гусака. Давялося Атаману стаць Барабанам, бо ранейшую мянушку ён яўна не апраўдваў.

Кнігі Уладзіміра Ягоўдзіка нясуць у сабе багатага пазнавальнага зместу. З іх маленькія чытачы даведаюцца, колькі часу тая ці іншая птушка сядзіць на яйках, дзе гняздуецца, у якую пару года з'яўляюцца на свет зайчаняты, чым харчуецца вожык, хто галоўны вораг барсука і да т. п. Для нашых усё больш урбанізаваных дзяцей такая інфармацыя вельмі каштоўная. Мы, вядома, хочам, каб дзеці любілі звяроў і птушак, не крыўдзілі іх. Але ж цяжка любіць тое, чаго не ведаеш, чаго, магчыма, ніколі не бачыў.

Як выхаваць малога чалавека, каб ён пранёс праз жыццё ўсё лепшае, што было выпрацавана да яго папярэднікамі? Здаецца, у новыя «рыначна-капіталістычныя» часы гэтае пытанне стаіць больш востра, чым раней. Навукоўцы-педагогі шукаюць новыя, нетрадыцыйныя спосабы выхавання, якія б дазволілі эфектыўна забяспечыць пераемнасць розных пакаленняў, якія б пацвердзілі гордае прызначэнне чалавека. Але вартасць спрадвечных прыёмаў і методык, якія няўхільна дыктуюць любіць маці, родную зямлю, мову, братоў нашых меншых, не змяншаецца і ў наш час. Бо з любові пачынаецца чалавек. А вялікае пачынаецца з малога.

Аляксандр ЗАЛУЦКІ.

36,6°

ЛЁН СУПРАЦЬ ДЫЯБЕТУ

Дзве сталовыя лыжкі семя льну расцерці ў муку, заліць 0,5 л кіпеню, гатаваць 5 хвілін у эмаліраванай каструлі. Зняць з агню, астудзіць, накрыўку не здымаць, каб не ўтварылася плеўка. За час астывання шалупінне апусціцца на дно. Адвар выпіць цёплым за адзін прыём за 20—30 хвілін да снедання. Шалупінне можна выкінуць, але калі ў вас запор, то адвар лепш выпіць разам з ім.

Праз месяц адчуеце палёгку ў жываце, пройдуць болі ў падрабрынні, палепшыцца колер твару, падымецца настрой. Бо лён рэгулюе біяхімічны абмен у арганізме. Лён карысны і старым людзям, і аслабленым дзецям. Адвар трэба рабіць і выпіваць адзін раз у суткі.

Муж аўтара гэтага рэцэпта пачаў прымаць лён, і праз два месяцы запрацавала падстраўнікавая залоза, але ён працягваў рабіць ін'екцыі інсуліну і прытрымліваўся дыеты. Першыя прыметы таго, што запрацавала падстраўнікавая залоза, — пачырваненне твару па вечарах (хоць бывае і ўдзень) і моцнае адчуванне голаду. Калі захацелася есці — неадкладна трэба паесці. І ніякай самадзейнасці з інсулінам: усё рабіць да поўнага выздараўлення! Затым пад кантролем урача пачалі раз на тыдзень зніжаць інсулін. Лён штодзень прымаў каля паўгода, а калі цалкам знялі інсулін, лён прымаў яшчэ 2-3 разы на тыдзень на працягу года.

Увесь гэты час прымаў яшчэ і цыкорый. Экстракты прадаюцца ў магазіне, а як карыстацца — напісана на ўпакоўцы. Піў цыкорый замест вады і чаю. Аднаго слоіка хапае амаль на год. Ён зніжае цукар у крыві, акрамя таго звязвае дыябетычныя яды ў арганізме і выводзіць праз ныркі, г. зн. перашкаджае ўзнікненню гангрэны ног.

Калі вы пачалі прымаць лён і цыкорый, прымайце і аскарбінку — у час яды ці адразу пасля яе. Не глытайце таблетку, а разбаўляйце яе ў чаі ці вадзе.

Яшчэ парада: ешце больш рэпчатай цыбулі — у печаным выглядзе, у супе. Карысная і цыбуля-парэй. Ужывайце кавуны, яны выводзяць цукар. Назаўсёды забудзьцеся на вэнджаніну, пякучы перац, спіртное і курэнне. Вось і ўсё.

Галіна САВЕЛАВА,
Санкт-Пецярбург.
«АиФ-Здоровье».

Post Factum

Гэты дзень у гісторыі

11 верасня 1524 года нарадзіўся славуты французскі паэт эпохі Адраджэння П'ер дэ Рансар, аўтар зборнікаў паэзіі «Оды», «Гімны», «Санеты да Алены», у якіх закладзены асноўныя матывы ягонай творчасці — гуманістычныя ідэалы.

11 верасня 1862 года з'явіўся на свет вядомы амерыканскі пісьменнік О'Генры (Уільям Сідні Портэр), аўтар шматлікіх гумарыстычных навел, галоўны герой якіх — «маленькі амерыканец».

11 верасня 1865 года нарадзіўся Ян Райніс, латышскі паэт, драматург, грамадскі дзеяч, перакладчык беларускай паэзіі.

У гэты дзень **у 1877 годзе** нарадзіўся вядомы савецкі партыйны і дзяржаўны дзеяч, «жалезны рыцар рэвалюцыі» Фелікс Дзяржынскі, заснавальнік і кіраўнік ВЧК і АДПУ.

У гэты дзень **у 1894 годзе** нарадзіўся савецкі рэжысёр і кінадраматург, адзін з заснавальнікаў савецкай кінематаграфіі Аляксандр Даўжэнка, аўтар фільмаў «Арсенал» (1929), «Зямля» (1930), «Шчорс» (1939) і іншых.

11 верасня 1913 года заснаваны Ваўкавыскі цэментны завод.

У гэты ж дзень **таго ж 1913 года** быў выдадзены зборнік вершаў Максіма Багдановіча «Вянок».

11 верасня 1918 года ў Вільні выйшла ў свет выданне «Беларускай граматыкі для школ» Б. Тарашкевіча.

І нарэшце, **11 верасня 1935 года** нарадзіўся савецкі касманаўт Герман Цітоў, які ў жніўні 1961 года здзейсніў палёт на караблі «Усход-2».

Народны каляндар

Сёння — ***Адсячэнне галавы Іаана Хрысціцеля.*** У нас яно адзначаецца пад назвай Іван Галавасек, на Палессі — Калінавы Іван (у гэты дзень тут прынята варыць кісель з каліны). Сёння нельга есці скаромнага, забараняецца ўжываць у ежу ўсё, што мае круглую форму. Стараліся нічога не сячы і не рэзаць, хлеб ламалі рукамі. На агародзе нічога не рабілі, нават яблыкаў не рвалі. ***«Іван Прадцеча гоніць птушку далеча».***

Цікава

Даследчыкі Нагайскага універсітэта (Японія) распрацавалі незвычайную шарыкавую ручку: яна запамінае ўсё, што ёю пішуць.

У корпусе ручкі, акрамя звычайнага стрыжня, устаноўлены аптычны датчык на прыборах з зарадавай сувяззю — груба кажучы, звышмініяцюрная камера. Дзесяць разоў у секунду яна здымае тое, што выходзіць «з-пад пяра». Акрамя таго, ручка аснашчана датчыкам, які рэгіструе разрывы паміж словамі. Усе даныя накіроўваюцца ў блок памяці ёмістасцю адзін мегабайт (прыблізна 500 старонак тэксту). Гэты блок — невялікая каробачка, з якой ручка звязана провадам. Пакуль прыстасаванне велікаватае для звычайнай ручкі: даўжыня — 20 см, вага — 70 г. Але інжынеры ўжо працуюць над мадэллю вагой 35 грамаў, памяць яе будзе схавана ўнутр корпуса. Праўда, і памяць будзе меншай, «усяго» на 250 старонак тэксту.

Ручку можна непасрэдна падключыць да камп'ютэра і перавесці тэксты ў яго памяць.

Дзесьці на белым свеце

Няшмат на зямлі людзей, якія пабывалі на ўласным пахаванні. Дон Хасэ Альвара Санчэс Гарсія — адзін з такіх шчаслiўчыкаў. Апошняе слова можна смела ўзяць у двукоссе.

Мяркуйце самі. Дон Хасэ па прафесіі смеццязборшчык. Зайшоўшы неяк пасля работы ў бар прамачыць горла, даведаўся ад знаёмых, што яго браты апазналі яго ў забітым каля іх дома ў перастрэлцы чалавеку. Ён памчаўся дахаты і застаў там родных і сяброў у слязах. У труне ляжаў як дзве кроплі падобны на яго чалавек. Спачатку дон Хасэ спалохаўся, але пасля скеміў, што ў труне ляжыць ўсё-такі не ён. Зразумеўшы, што адбылася памылка, усе абрадаваліся, аднак радасць у хуткім часе была крыху азмрочана нечакана ўзнікшымі праблемамі: афіцыйна смеццязборшчык дон Хасэ лічыцца памёршым і яму трэба будзе высвятляць законныя ўмовы вяртання да жыцця. Акрамя таго, сеньёра Санчэс, якой так і не ўдалося пабыць удавой, так разлічвала на пенсію.

А яшчэ быў выпадак

Адно хлапчаня бацька з маці, каб навучыць яго іграць на скрыпцы, на цэлыя дні зачынялі ў кладоўцы з інструментам і нотамі.

А той, стаміўшыся ад такой вучобы, пачынаў гарэзіць: «выціскаў» са скрыпкі птушыныя крыкі, кашэчы лямант, сабачае павіскванне і нават наладжваў гукавыя скандалы з цыганамі, якія праязджалі міма. Навука ці гарэзлівасць дапамагла — сёння цяжка сказаць, але з цягам часу вырас з гэтага хлапчаняці скрыпач, вядомы ўсяму свету як Нікола Паганіні.

Неверагодна?..

На поўдзень ад амерыканскага горада Балтымара існуюць могілкі для... хатніх жывёл «Добрая памяць».

На помніках сваім любімцам гаспадары часта змяшчаюць вельмі чуллівыя эпітафіі: «Тут пакоіцца Максі. Ён нарадзіўся сабакам, а памёр Джэнтльменам». Ці: «Філіпэ. Ён пакінуў пустэчу ў маім жыцці» (гаворка ідзе пра парася).

Падобныя могілкі ёсць і ў французскім горадзе Аньерсюр-Сен, недалёка ад Парыжа. Гэтае ўтульнае, пакрытае зеленню апошняе прыстанішча ўзнікла яшчэ на пачатку стагоддзя. Славутасць могілак — магіла вядомага ў свой час сабакі-кінаакцёра Рынцінціна, упрыгожаная яго скульптурай у натуральную велічыню.

Першыя могілкі жывёл у ЗША з'явіліся крыху пазней, чым у Францыі. Затое сёння іх ужо сотні. Толькі каля Вашынгтона іх 8.

Ва ўладальніка аднаго з могілак, Джэры Розербаўэра, у штаце не толькі магільшчыкі, але і цырульнікі, мастакі, здольныя дастойна афарміць провады ў апошні шлях, а таксама псіхолаг, які суцяшае гаспадароў, і адвакат, што выконвае ўсе фармальнасці.

Дарэчы, аб цэнах. Малюсенькая труна для залатой рыбкі, абабітая знутры сацінам, абыдзецца гаспадару разам з пахаваннем у 120 долараў. А вось пахаванне вялікай аўчаркі — ужо ў 500 долараў.

Анекдот

Пасля спаткання з мужам, які адбывае турэмны тэрмін, жонка прыйшла да начальніка турмы і просіць даць яе мужу больш лёгкую работу.

— Але, мадам, хіба склейванне папяровых пакетаў — такая цяжкая работа? У нас яшчэ ніхто не надарваўся пры гэтым.

— Але ж муж кажа, што начамі ён яшчэ нейкі тунель капае...

Згубленае пасведчанне ўдзельніка вайны серыі I № 489838, выдадзенае Баранавіцкім ваенкаматам **Сашэнка Надзеі Аўрамаўне,** 1921 г. н., лічыць **несапраўдным.**

ВІНШУЮ

З 40-годдзем любага **мужа і бацьку Аляксея.**
Галіна, Наташа, Жэня, Ігарок, в. Пугачы.

З днём нараджэння ***Валянціну Міхайлаўну Казачок.*** Жадаем моцнага здароўя, радасці, сямейнага дабрабыту, шчасця на ўсё жыццё.
Муж, дзеці, г. Старыя Дарогі.

З днём нараджэння пляменніцу ***Алену Кішко*** з Чэрвеня. Моцнага здароўя, вялікага шчасця, поспехаў у вучобе.
Уладзімір.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».
Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 32-38-02, 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 32-31-21, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносін — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, беларускай дыяспары — 68-28-27, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Паставах — 22-400; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-31-98. *ФАКС:* 32-04-52, 68-28-77.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 91852. Індэкс 63850.
Зак. № 6018.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12